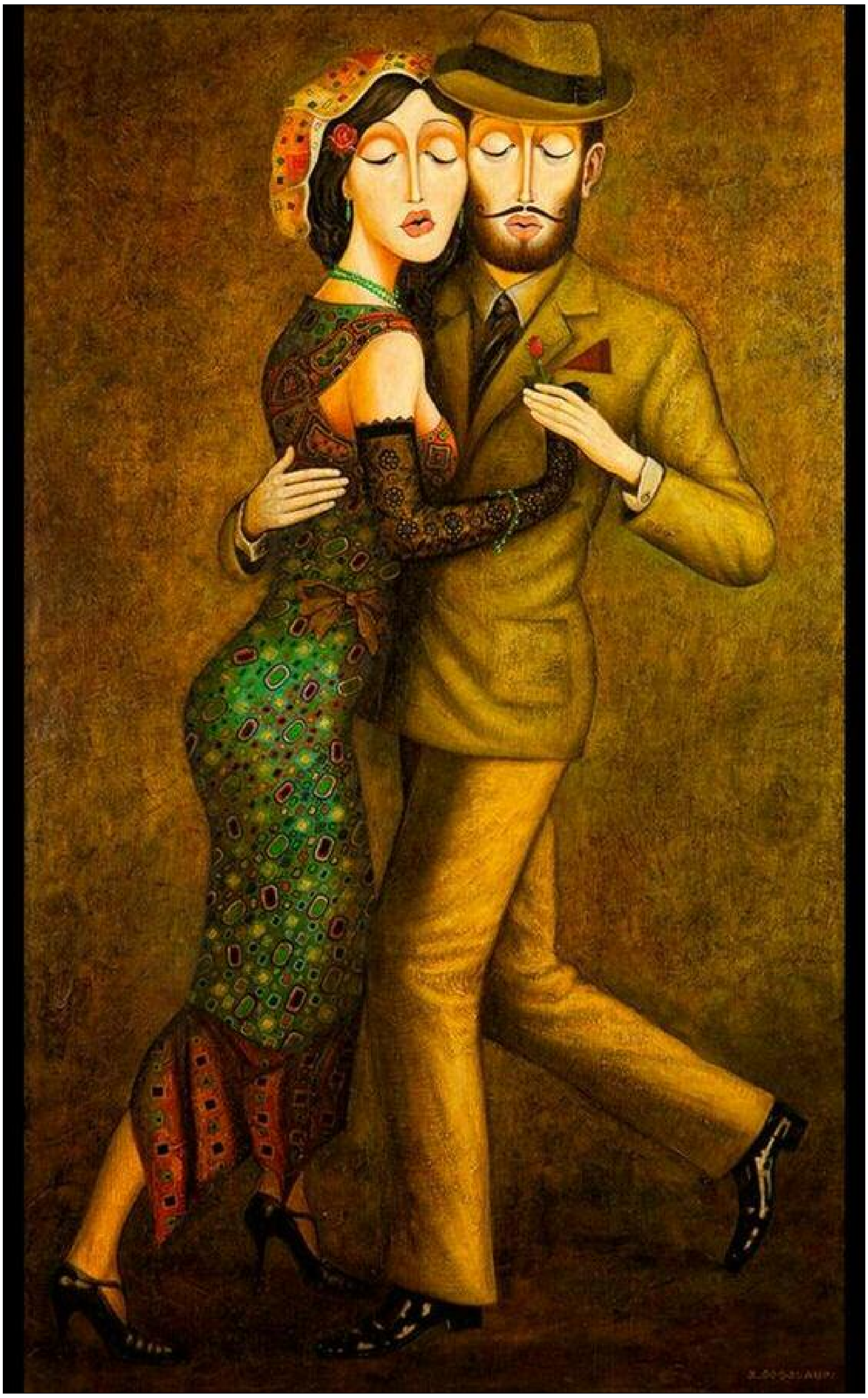
4/194
■ Aprilie 2019
■ Anul XVI

Cafeneaua literară

Zviad GOGOLAURI - Tango

suplimant ARTE POETICE

Philip P.Y. CHIA -
GÂNDIREA LUI QOHELETH
Structura sa, desfăşurarea secvenţială
şi poziţia sa în teologia din Israel

Într-un târziu, Urmuz este onorat în orașul său

Luni, 18 martie 2019, la 136 de ani de la naşterea sa, datorită iniţiativei şi eforturilor domnului academician Gheorghe Păun, ale municipalităţii şi ale unor colaboratori entuziaşti, Curtea de Argeş a reuşit să-şi adauge în patrimoniu încă un obiectiv care să amintească localnicilor, dar şi turiştilor, despre valoarea pe care o are acest minunat oraş istoric, prin dezvelirea unei plachete cu portretul în bronz, prins într-un graţios şi ferm cadru de granit, al lui **Demetru Dem. Demetrescu-Buzău** (1883-1923), cunoscut în literatură ca **Urmuz**, aşa cum l-a botezat Tudor Arghezi, şi considerat părintele mondial al suprarealismului, urmaş al absurdului caragialian, „profet" şi el al absurdului.

Născut la Curtea de Argeş, în 17 martie 1883, Urmuz a devenit cel mai important scriitor al urbei regale. Proiectul final îi aparţine arhitectului Traian Ionescu, iar la ceremonia de dezvelire a plachetei au participat nu numai argeşeni, ci şi oaspeţi din diferite locuri, scriitori, artişti plastici, oameni de cultură, iubitori de artă din Bucureşti, Craiova, Rm. Vâlcea. Cei mai de departe au fost artista Barbara Walder (Liechtenstein) şi soţul acesteia, diplomat UNESCO.

Înainte de dezvelirea basoreliefului, a fost invitat la cuvânt primarul Constantin Panţurescu: „Urmuz este şi el parte a istoriei culturale a oraşului nostru. Este cel mai important scriitor român născut aici, într-o casă care a existat pe locul unde a fost construită actuala clădire în faţa căreia ne aflăm (vizavi de clădirea Primăriei). Acea casă a fost demolată pe la jumătatea anilor '80. A scris puţin, dar a ajuns celebru – spune acest lucru, pe placa de granit, Eugen Ionescu, scriitor care şi el a trecut prin Curtea de Argeş: a fost, pentru doi ani, profesor de Limba franceză la Seminarul Teologic. Efigia cu chipul lui Urmuz, pe care o dezvelim astăzi, realizată prin eforturile Asociaţiei Culturale *Curtea de Argeş* şi ale RMR, este doar o parte a unui proiect mai amplu de omagiere a lui Urmuz, prin care vrem să atragem atenţia turiştilor care ne vizitează asupra valorilor argeşene. Mulţumim d-lui academician Gheorghe Păun pentru iniţiativă, d-lui Mihai Badea pentru punerea în practică şi sculptorului Radu Adrian, autorul portretului!"

Pictorul Ion Aurel Gârjoabă a realizat, în cea mai autentică „direcţie" urmuziană, un Urmuz-indicator turistic, aşezat la stradă, semnalizând cu braţul drept direcţia către care trebuie să privim pentru a vedea placa aniversară cu chipul în bronz al marelui scriitor argeşean.

Opera de artă este semnată de sculptorul Radu Adrian, maestrul care a realizat și sublimul bust al lui Eminescu situat în faţa Casei de Cultură din oraşul domnesc. „Despre Urmuz o să mai auzim! Există un plan de reamenajare a bulevardului în această zonă. Concret, exact pe acest loc se va contura o curte a lui Urmuz, cu o siluetă a sa, iar acest lucru se va face într-un viitor foarte apropiat, aşa cum promite primarul Constantin Panţurescu. Mai avem de anunţat că, în revista *Curtea de la Argeş*, va începe un serial minuţios susţinut de profesorul Lucian Costache, care ne va arăta cam cât de deştept era Urmuz! O să rămâneţi impresionaţi!", a încheiat academicianul Gheorghe Păun.

Lucian COSTACHE

Azi, o bucurie de școlar

■ Îndeobște, lingușitorul joacă pe cartea umilinţei. Dar poţi întîlni şi cîte un specimen trufaş, care, linguşindu-te condescendent, are aerul că-ţi face o mare favoare.

■ Așternîndu-ți rînduri elogioase la picioare, lingușitorul nu e sincer nici cu tine, nici cu el însuși. Pe față și pe revers, același fiasco.

■ Accente polemice: „Vedeţi cîte opţiuni aveţi? E atît de simplu! După ce veţi face unul sau altul din lucrurile astea, puteţi scuipa liniştiţi. Scuipatul vostru, îmblînzit de cultură, vă garantez, o să traverseze timpul. Pînă una-alta, tot scuipînd în sus, riscaţi să albiţi". „În rest, pentru faptul că, în ţara asta, sunt singurul individ care a îndrăznit să aibă în vremi democratice o opţiune politică (*sic!*), după mine sunteţi liber, ca «jurnalist cultural», și să mă trageți pe roată" (Gabriel Liiceanu).

■ Scrii pentru a mărturisi ceea ce ești, dar, în egală măsură, și ceea ce nu ești, umbra Neantului pe care o proiectează ființa ta.

■ Revii la aceleași lucruri nu pentru că nu ar fi posibile altele, că nu ar fi dezirabilă o varietate a lor (lecturi, audiţii muzicale, plimbări pe aceleași puţine, foarte strînse trasee), ci poate pentru că ele sugerează, la modul abisal, timpul stagnant al cuvîntului scris, textul la care năzuiești.

■ „Oricine poate scrie jurnal", ar fi afirmat Alexandru Dragomir (sursa, de nu mă înșel, e Andrei Pleșu). Chiar așa?

■ Dintr-un cîntec auzit la radio: „Norul portocaliu fără grabă/ parcă răspunde, parcă întreabă".

■ „Rezistenţa la băutură se numără printre virtuţile zeilor. E drept că Odin, supremul, bea modest şi sucuri speciale cu forţă magică: miedul poeţilor. Îl şterpeleşte cu vicleşug de la fetele uriaşului Suttung, care-l păzesc. Aşa devine regele poeţilor, dar pentru băutura din izvorul lui Mimir, care acordă înţelepciunea, trebuie să renunţe la un ochi. Acest izvor ciudat din Nordul muntos constituie un pandant la copacul cunoaşterii; în repetate rînduri şi-n felurite imagini, mitul şi povestea descriu preţul pretins pentru cunoaştere. Ea acordă o putere uriaşă, dar monoculară, ciclopică. Nu putem să luăm nimic din natură fără o pierdere personală" (Ernst Jünger).

■ Puținul poate confirma plinătatea ființei, multul denunță adesea golurile ei.

■ Azi, o bucurie de școlar care-și face conștiincios temele îmi întărește convingerea că n-am avut maturitate. Totul continuă de *atunci*, de la vîrsta inepuizabilei prospeţimi, abordate cum o datorie.

■ „Este cea mai bătrînă vertebrată din lume! Rechinul de Groenlanda a fost descoperit recent de o echipă de cercetători, în apele reci ale Oceanului Atlantic. Conform datării cu radiocarbon, care are o precizie de 95%, prădătorul de 6 metri s-a născut în 1505. Asta îl face cea mai bătrînă vertebrată din lume. La vremea respectivă, Henry al VIII-lea avea doar 14 ani, pe tronul Ţării Româneşti domnea Radu cel Mare, şi în Moldova, Bogdan al II-lea cel Chior" (**Click**, 2017).

■ Am impresia că un adevărat prieten se cuvine să-ţi confirme prin ființa sa ceea ce ai și să-ți ofere ceva ce nu ai. În primul caz, prin similitudine cu tine, în al doilea caz, depășindu-te într-o privință sau alta, insuflîndu-ți în felul acesta speranța într-o identitate a ta ameliorată.

■ „Întotdeauna am fost încredinţat că dacă un singur minut am spune tot ce gîndim, societatea s-ar nărui" (Sainte-Beuve).

■ O glorie care are aerul de-a nu include suferința nu riscă a fi una factice? Un veşmînt luxos, iar nu o entitate existenţială. Oare din pricina unui atare simţămînt mărturisea Rilke că nu are organ pentru Goethe?

■ Treci *dincolo* pas cu pas, ca și cum ai întoarce foaia calendarului, ca și cum ți-ai consulta ceasul. Miracolul ultim se înfăptuiește lent, inclusiv prin rutină, părelnică neatenție, indolență.

■ „Noul calendar gregorian a fost imediat adoptat în ţările catolice. În schimb, ţările protestante s-au pus de-a curmezişul. Multe n-au adoptat reforma decît în veacul al XVIII-lea. Iar cele ortodoxe, încă şi mai tîrziu. De unde o serie întreagă de paradoxuri. Germania secolului al XVII-lea era împărţită în mici state, unele catolice, altele protestante. Conform calendarului iulian, un călător ar fi putut ajunge la destinaţie înainte să fi plecat la drum! Shakespeare şi Cervantes au murit amîndoi pe 23 aprilie 1616 – spaniolul mai întîi, la Madrid, în mijlocul unei Spanii catolice, în sîmbăta din 23 aprilie 1616, după cum spune calendarul gregorian. Potrivit vechiului calendar iulian, englezul ar fi murit zece zile mai tîrziu, la Stratford-upon-Avon, în ţinutul Warwickshire, şi anume marţi, 23 aprilie 1616, adică abia pe 3 mai, după calendarul gregorian" (Jean d' Ormesson).

■ În genere, oamenii exploatează slăbiciunile semenilor. Rareori, postura lor de putere, dar cu cît folos!

■ Cum să coabiteze inteligenţa cu iubirea, cu durerea? Uneori e totuși posibil (v. N. Berdiaev).

■ Drum pietruit pînă acum cu o imensă oboseală. Dar nu mai mult decît un drum.

■ În ciuda neglijenţei tale impardonabile, în viaţă unele lucruri se raționalizează de la sine. După o vreme îți dai seama că au intrat în ordinea cuvenită, impulsionate parcă de un arbitru ocult.

■ „Domnul senator este Şerban Nicolae. Toată lumea îl cunoaşte ca urmare a iniţiativelor lui parlamentare, cum ar fi popularea cu cazinouri a, între altele, insulei Belina (ştie o lume ce e cu Belina asta), ca să devină rentabilă (*sic!*), mai ales

că un coleg al său i-a pus gînd rău: cică nici n-ar exista! În acest caz, un cazinou ar face minuni, atît din punct de vedere existențial, cît și financiar. Senatorul melcilor a mai produs o gogomănie, pe care **România literară** a semnalat-o în premieră: i-a declarat pe luptătorii anticomuniști din munți vinovați de a fi slăbit capacitatea de apărare a statului. Criticat din toate părțile, senatorul a recidivat furios și cu o lipsă de bun-simț care ne scutește a vorbi despre simț istoric. Greșim: critica n-a venit chiar din toate părțile. O parte importantă s-a dovedit tăcută ca moartea: colegii de partid ai senatorului. Printre ei, intelectuali, istorici, sociologi, psihologi (mai ales de cuvîntul lor era absolută trebuință) și alți oameni de cultură ori cu funcții în cultură" (**România literară**, 2017).

■ Unele lucruri le treci în scris pentru a ți le reaminti, altele, pentru a le uita.

■ Viclenia mistică a scrisului. Prea adesea, atunci cînd ai încheiat un episod al său, îți dă simțămîntul că *totul* a fost spus, iar atunci cînd începi un alt episod al său, că *totul* rămîne încă de spus.

■ Obosit, cumplit de obosit de scris, astfel cum, la 5-6 ani, te simțeai căznindu-te a desena cu creioane colorate, ore în șir...

■ Cărțile, cărțile de odinioară, ale căror pagini, răbdătoare în bunăvoința-i angelică, mi le tăia bunica.

■ „Nu voi fi făcut nimic pentru fericirea mea personală, cîtă vreme nu mă voi fi obișnuit să fiu prost văzut în inima altora" (Stendhal).

■ Marcînd aniversarea unei autoare, o revistă a pus numărul 65, în loc de 60, gafă cu atît mai impardonabilă, cu cît era vorba de o femeie. A. E.: „Dar această boacănă nu prezintă oare și un avantaj? E o felicitare în avans, astfel încît nu va fi nevoie de repetarea ei peste un lustru".

■ „Sute de oameni vin de la zeci de kilometri distanță să vadă miracolul! Samarth Bangari, de 2 ani, este copilul care a fost adoptat de maimuțele din specia langur Hanuman. Primatele îi dau să mănînce și îl răpesc ori de cîte ori oamenii îl aduc înapoi în sat. Toată lumea este șocată de povestea ce pare desprinsă din romanul lui Rudyard Kipling (1865-1936), «**Cartea junglei**» (...) Unchiul copilului, Barama Reddy, susține că e «foarte ciudată atracția maimuțelor pentru Samarth». «Ori de cîte ori îl duc în casă, maimuțele vin după el să îl ducă în sălbăticie. Cînd oamenii se apropie, cele 24 de maimuțe devin violente și îi atacă pentru a-l proteja pe Samarth»" (**Click,** 2017).

■ Condiția infernală pe care o poate căpăta un lucru care nu e nici simplu, nici complex, ci mediu.

■ Scrii doar pentru ca suferința ta să fie cunoscută de Celălalt? La rigoare, așa s-ar părea. Dar nu și de tine însuți, din proximitatea maximă?

■ „Urmărind cunoașterea, filosofii au pierdut cel mai mare dar al creatorului: libertatea" (Lev Șestov).

■ „Magia vrea, în același timp, să se elibereze de cauze și să aibă totuși altele, care să-i aparțină numai ei" (Monseniorul Ghika).

■ Un text al tău care-ți place inițial te poate dezamăgi la recitire, cum o femeie care la un moment dat te înșală.

■ După o zi „bună", urmează îndeobște o zi depresivă, cum umbra fidelă, inevitabilă, a unui obiect luminat dintr-o parte.

■ „Într-o zi, Dickens s-a amuzat să joace într-o piesă de amatori și a obținut un succes atît de mare, încît l-a uluit pînă și pe celebrul actor MacReady. Asta a fost pentru scriitor și condamnarea lui la moarte, pentru că i-a dat ideea să-și citească în public cărțile, și oboseala l-a ucis. Lecturile lui se bucurau de un succes uriaș, și ispita de-a le îndesi era, se pare, irezistibilă" (Julien Green).

■ Indiferența mortificatoare cu care de-atîtea ori se măsoară, la întîlnirile lor pe stradă, semenii noștri. Nici măcar minima curiozitate, care e semnul primar al vitalității, n-o dovedesc, ceea ce cu siguranță indică un declin. Pînă și necuvîntătoarele din aceeași speță, ajunse față-n față, se arată mai receptive unele față de altele.

■ Marile bucurii sunt cele neașteptate, deoarece așteptarea consumă deja o bună parte din iradierea lor calorică.

■ Pe ce lume trăim... „Cîntăreața de origine egipteană Shaimaa Shyma Ahmed, de 25 de ani, va petrece următorii ani după gratii. Ea a fost condamnată la doi ani de închisoare din cauza videoclipului în care apare în ipostaze ce contravin moralității. Shyma mănîncă lasciv o banană pe care o unge în prealabil cu lapte. Tribunalul egiptean care a judecat-o a acuzat-o că instigă la adulter și încalcă flagrant moralitatea publică. (...) Acesta este al doilea incident de acest gen din Egipt, după ce anul trecut, în luna noiembrie, o altă cîntăreață de origine libaneză a fost trimisă în judecată pentru că purta pe scenă pantofi cu tocuri" (**Click**, 2017).

■ Cînd o femeie începe să ți se pară ridicolă, totul e pierdut. Vechea ta emoție, strînsă cum un ghemotoc netrebnic de hîrtie.

■ Imaginile care-ți ies cîteodată de sub condei nu sunt decît un ritual al despărțirii. Nu-ți dai seama de cine și de ce te desparți, din care motiv scrii în continuare.

■ Recitind rînduri pe care le-ai așternut cu mulți ani în urmă, uneori ești satisfăcut, alteori stînjenit de faptul că te poți regăsi neschimbat în ele. E ca și cum te-ai trezi dintr-un vis lung și extenuant, la capătul căruia ai rămas totuși același.

■ „Sufletul nu crede niciodată nimic fără o imagine" (Aristotel).

■ Bucurie pe care n-o poți recunoaște ușor pe fundalul altei bucurii, cum o lumină pe lumină. Un necaz însă capătă un relief acuzat pe fondul altui necaz.

■ „Cuvintele care ne scapă, pe care nu ni le putem lua niciodată înapoi, care nu pot fi uitate niciodată – iată ce mă înspăimîntă în discuții și mă oprește deseori să scot o vorbă" (Julien Green).

■ Confratele X scrie tot mai subtil despre texte tot mai puțin meritorii, nu le laudă ca atare – e un condei inteligent – , dar – cum să zic? – e ca un cuceritor foc de artificii deasupra unui maidan părăsit, pe care nu e dispus a-l contempla nimeni.

■ „Un documentar relatează că ceasornicarii elvețieni au evoluat din păstorii cantoanelor izolate în munți. Nu se știe însă ce anume a declanșat, în secolele XVIII-XIX, trecerea de la coada vacii la ora exactă. Dacă s-ar fi petrecut și în România o astfel de schimbare, *Badea Cârțan, Gigi Becali, Ghiță Ciobanul* ar fi devenit prestigioase mărci de ceasuri" (**Dilema veche**, 2017).

■ Ai scris un text îndelung amînat, care te-a stors de vlagă. Te-ai simțit împăcat un moment, dar azi te întorci „la uneltele tale" cu senzația presantă că n-ai făcut nimic. Se vede că amînarea consumptivă își ia revanșa.

■ Se întîmplă cîteodată să încerci a vorbi cu lucrurile. Dar lucrurile continuă a vorbi între ele, nici nu te bagă-n seamă.

Gheorghe GRIGURCU

Tainele clepsidrei, tainele eului

Stan M. Andrei face din poezie o cale de cunoaştere a lumii prin *raţiunea cunoscătoare*, şi de cunoaştere de sine prin *raţiunea activă*, înscriindu-se într-o durată proprie – partea de timp pe care istoria i-o dăruieşte ca să-şi împlinească destinul.

Iar destinul său este destinul de creator, aşa cum o dovedeşte volumul *Tainele din clepsidră* (Stan M. Andrei, *Tainele din clepsidră*, Editura Olimpias, Galaţi, 2015), volum despre care eu iau cunoştinţă abia acum, deşi autorul vine din acelaşi areal geografic şi cultural din care vin eu însămi. Cunoaşterea prin scriitură, aşadar, prin *raţiunea activă*, despre care vorbea Constantin Noica, în care Stan M. Andrei se regăseşte şi pe care îl alege ca pe un fel de *porte-parole* şi de *porte-bonheur*, vine înaintea *raţiunii cunoscătoare*. Metafizica precede fizica lumii, spiritul, materia... În dihotomia om/poet, poetul prevalează asupra omului, prin creaţie omul îşi depăşeşte efemeritatea.

Literatura este pentru mine o formă superioară de confesiune. Acest lucru mă determină să caut în literatura altora *eul profund* care se revelează prin scris şi prin scriitură. Ce spune acest volum al poetului Stan M. Andrei despre omul Stan M. Andrei?

Titlul ar putea fi, desigur, un indiciu. Metafora *tainele din clepsidră* se centrează în jurul misterului lumii, dar şi al tainei legate de curgerea ireversibilă a timpului. Poetul îşi aşază poezia sub semnul timpului obiectiv, al *clepsidrei* care măsoară impasibil trecerea timpului, trecere care atinge *nisipul* din fiecare fiinţă.

Versurile repetă în formă metafora din titlu, fiind organizate asemenea unei caligrame reluate de-a lungul întregului volum pentru a multiplica în cele 65 de poezii tiparul unei clepsidre de/din cuvinte. Cifra 65 ar putea intra, de asemenea, într-un simbolism al vârstei, trimiţând la vârsta reală a autorului, fiecărui an fiindu-i dedicată, probabil, o poezie. Imaginaţia poetului încape în aceste forme fără să constrângă ideea poetică. Limitările nu există, poezia are loc în aceste clepsidre desenate din cuvinte. Nu există nicio sugestie de constrângere de conţinut. Ideile sunt îmbrăţişate de aceste clepsidre care poartă nu doar *nisipul* trecător al timpului obiectiv, ci şi sufletul de nisip al eului care urmează ritmul propriului timp, unul subiectiv şi, prin urmare, mitic, reversibil.

Ca poet, Stan M. Andrei este atras de spectacolul evanescent al lumii, atins sau traversat de *ninsori* simbolice, dar şi de spectacolul interior al gândurilor şi stărilor către care se întoarce reflexiv mereu.

În desenul lumii, poetul distinge tipare arhetipale („Ştiu, taină, sub pielea ta, ascunsu-mi-s-a miezul...”), multiplicate la infinit în taine care se revelează şi se ascund, dezvăluindu-şi, ca în universul lui Lucian Blaga, când fanicul, când cripticul. Având acces la fizica lumii, *prin raţiunea cunoscătoare*, poetul intuieşte şi metafizica, prin *raţiunea activă*, care-i pune sufletul în acord cu sufletul universal. Şi atunci, ca poet, Stan M. Andrei decretează: „Sufletul/ care-şi găseşte făptura în tine/ e însăşi ninsoarea lui Dumnezeu, la rugăciune”. Poetul accede la tainele lumii, neinteresat de faldurile înşelătoare ale aparenţei. A intra în starea de graţie presupune a primi ca pe un dar şansa revelaţiei, a inspiraţiei. Iar revelaţia aceasta presupune intuiţia (forma superioară a inteligenţei, o inteligenţă creatoare) a miracolului.

Crede Stan M. Andrei în predestinare sau în destin? O poezie se numeşte chiar aşa, *Predestinare*: „Clepsidra recită poemele cu grijă./ Oare nu vrea să ucidă suferinţa,/ şarpele întărâtat de rază?// Taină/ ca/ şi/// Drumul/ încovoiat de istorie/ rămâne captivul aceloraşi legi dumnezeieşti”. Nicio idee despre *fatum*, despre fatalitate şi soarta rea, însă. Poetul adoptă o atitudine *mioritică*, senină, atunci când meditează asupra condiţiei omului. Predestinat timpului, omul îşi înscrie în timp propria durată, ceea ce nu exclude liberul arbitru şi, prin urmare, posibilitatea de a-şi desena propriul destin. Iar destinul omului este, ca şi pentru Stan M. Andrei, un destin creator.

Poeziile reunite în acest volum aşezat sub semnul clepsidrei, al trecerii timpului au o structură interesantă. Formal, sunt nişte caligrame, desenând în cuvinte forma clepsidrei. Din perspectiva fondului, ideile urmează, de asemenea, o structură. Există o idee-temă afirmată în primul vers, apoi, prin reluări de imagini, ideea îşi fixează *carnea* pe scheletul-cariatidă, pentru a deveni stil. El este atras de ideea pe care să o încorporeze imaginarului său poetic.

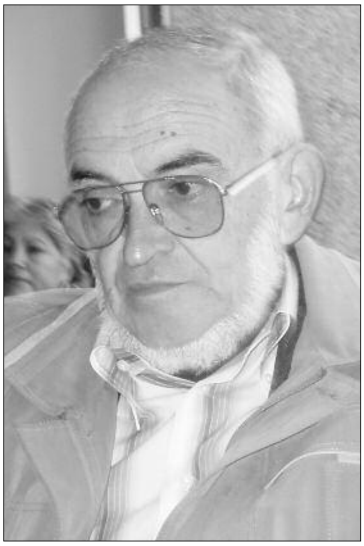
Şi Stan M. Andrei este un poet care *a văzut idei*, şi de această frumuseţe a absolutului se lasă sedus până la totala fascinaţie. Iată o *Axiomatică*: „Axioma că timpul poartă fiorul/ în care înfloreşte/ tot omul,// Taină/ ca/ şi/// Primăvara/ care îşi face pridvor/ pe prispa din mine, toamna, doare”.

Ca om supus trecerii, limitat de tragismul condiţiei umane, Stan M. Andrei îşi simte „biata inimă”, dar, în acelaşi timp, afirmă şi „nevoia de treaptă”, de accedere, de înălţare spirituală. El îşi proclamă calm „...izbânda/ de a găsi marea/ care te prinde bine-n val”. Întrebările sunt permanente, răspunsurile relative, într-o *mirare* care-i clarifică atitudinea în faţa lumii şi a sinelui: „Cum de am ajuns ninsoare pe faţa asta de pământ/ pe care se deschide mare/ o gură de pustiu?// Taină/ ca/ şi/// Mirarea/ de-a potrivi altarul toamnei/ peste ţarinile hotărâte ale iernii”.

La capătul demersului său liric, Stan M. Andrei ajunge la concluzia *Ecleziastului*: *vanitas vanitatum et omnia vanitas*... Dar, dincolo de această zădărnicie, omului îi este dat să-şi afirme destinul de creator. De aceea, fuga sa („Speranţa sau deşertăciunea, bogăţia ori sărăcia,/ viaţa cât şi moartea,/ poezia şi banalul/ îs/ fugă/ după/ vânt?/ Sunt/// taine,/ taine, taine, taine,/ taine, taine, taine, taine, taine!...”) este, deopotrivă, centrifugă şi centripetă în raport cu sinele propriu.

Stan M. Andrei este un poet interesant, cu o pronunţată dimensiune reflexivă, preocupat de idee şi de reflexiile ei în tot ceea ce ne înconjoară. A-l citi înseamnă a-i contempla *tainele din clepsidră* şi, poate, a-l înţelege în ceea ce are are etern fiinţa sa de lut pieritor... Poezia este clepsidra în care se află nu doar nisipul care ne măsoară destrămarea, ci şi încrederea poetului în cuvântul ziditor.

Ana DOBRE

ȘCOALA DE LITERATURĂ, UN EXPERIMENT EȘUAT? FENOMENUL LABIȘ

„Clopote grave sunară trezirea
Generaţiei noastre.
Tragem cugetarea afară din teacă”
(*Vârsta de bronz*)

Despre Nicolae Labiş (1935-1956) s-a scris enorm, şi poetul, plecat din ţinutul Fălticenilor, ivit într-o epocă de ferocitate dogmatică, sub presiunea interdicţiilor, impunând – printr-o critică „procuratorială” – realismul socialist ca metodă (unică!), atrage încă. Izbucnirile sale imagistice, de mare prospeţime, sfidând carcasa dogmei, acel copleşitor ilustrativism tematic al versificatorilor vremii, aliniaţi, „capturaţi”, monitorizaţi etc. sub cupola ideologicului, n-au fost scutite de aspre mustrări, vădind însă insurgenţă structurală şi o salvatoare încredere de sine. Paradoxal, Labiş era considerat – de către directorul Şcolii de Literatură – „un rătăcit”, vehiculând idei duşmănoase, trecut pe „lista neagră” întocmită de Gogu Rădulescu, supravegheat, supus percheziţiilor, hărţuit, acuzat de snobism şi evazionism prin gura unor confraţi oportunişti şi invidioşi. Până la a deveni, în 1956, aproape un „scriitor interzis” (cf. Ion Băieşu), într-o perioadă neagră, bântuită de suspiciuni, pe care Labiş însuşi o considera „treapta limpezirii”. Limpezirile i-au fost, însă, fatale. Şi în acelaşi timp, prin circulaţia restrictivă a operei, deşi de o „neverosimilă fecunditate”, constatase poetul-prieten Gh. Tomozei, a fost văzut şi fixat în manuale drept „scriitor exemplar” al comunismului românesc. Deşi *ultimul Labiş*, ca poet-proletar (cum se considera), trăind „din puterea gândului”, a fost *un om liber*, talentat şi instruit, declamându-şi insurgenţa în poeme aspre, dilematice, transfigurând temele obligatorii, stereotipurile propagandistice şi lozincile coclite ale zilei, sensibil la întrebările care, într-un „ev aprins”, „cad despletite”, vădind o angajare problematizantă. Şi o precoce „luciditate ardentă” (Pop 2018: 103).

Nicolae Labiș și „clocitoarea roșie”

Cu puţin înainte de a ne părăsi, Marin Ioniţă ne-a dăruit o a doua ediţie, revăzută şi adăugită, a cărţii sale despre „fabrica de scriitori” (*Kiseleff 10: fabrica de scriitori*, *Corint Books*, Bucureşti, 2018), acolo unde ucenicise în două reprize / înregimentări, stând aproape doi ani (1952-1954) în preajma lui Labiş; fără a-i fi fost prieten, preciza, şi fără a absolvi de fapt faimoasa şcoală, „o scufie cu zorzoane”, ctitorită după model sovietic. Şi din care „n-a mai rămas nici arhiva”.

Încât, născută dintr-un stăruitor îndemn, cartea lui Marin Ioniţă, cel fără diplomă şi fără repartiţie, eliminat ca „element necorespunzător”, narează – ca martor şi protagonist – despre această „fermă de tip special”, încercând, ne asigură, să „se ţină de adevăr”, reconstituind imaginea unei lumi care a fost, o epocă în care „stăpână pe ţară era frica”. Marin Ioniţă, cu har portretistic, îşi povesteşte amintirile, fiindcă „trebuia să spună cineva povestea asta”. Recunoscând că experimentul a eşuat, falimentul *Şcolii de Literatură şi Critică literară „M. Eminescu”* fiind „întâiul mare rateu de cadre” (Ioniţă 2018: 214). În pepiniera de scriitori de pe Kiseleff, într-un mediu sterilizat, îndopaţi cu ideologie, urmau a creşte *copiii partidului*, ostași pe frontul luptei de clasă. Or, după cinci ani, Școala a fost desființată (implicit o recunoaștere a eșecului), și Marin Ioniță reușește, sublinia Alex Ștefănescu, prefațatorul opului, „o transmisie în direct din epoca stalinismului” (Ștefănescu 2018: 6), creând „o puternică impresie de viață”. Avem astfel șansa de a ne întâlni cu figuri care, ulterior, au marcat cursul literaturii noastre. Sau au sigilat destine, precum „directorul cel mare”, Petre Iosif, „nume de două ori biblic”, în epocă un Dumnezeu al celor ce se școleau în *arca de la Șosea*, avizând sancţiuni sau eliminări. De numele lui se leagă – ca „operă importantă” – mesajul de abdicare al regelui Mihai I (sursa: Paul Georgescu) şi, desigur, eliminarea lui Marin Ioniţă însuşi; „el (regele) a fost dat afară din ţară”, iar semnatarul acestor preţioase însemnări a zburat din Şcoala de Literatură, fireşte, tot pe baza înscrisurilor lui Petre Iosif, care ar fi fost „cele mai însemnate creaţii literare ale lui” (Ioniţă 2018: 359).

Evident, Labiş, mereu anturat, beneficiind de un vag protecţionism sadovenian, era disputat de toţi colegii, încât Marin Ioniţă nu ezită să vorbească despre „Labiş şi ceilalţi”*.

Labiş instrase deja în legendă. Prins în turbionul unui timp convulsiv, dramatic şi utopic, fracturând Istoria, el, copilul teribil al poeziei noastre, „a ars scurt şi orbitor”, scria T. Vianu, la zece ani de la moartea poetului. Şi tot el adăuga, cumva enigmatic: Labiş, eternul copilandru, „şi-a priceput vremea”. În ce sens oare? Ca poet iluzionat, angajat, „lacom de idei”, luându-şi în serios învestitura, purtător de cuvânt al unui ev brutal, lozincard, incandescent? Sau, dimpotrivă, ca ins dezamăgit, incomod, de o lucidă candoare, riscând a deveni – în clocotul evenimentelor – *celălalt Labiş*? Evident, n-ar fi putut ocoli temele epocii, într-o vreme în care, plăsmuind *o lume nouă*, poetul, „cu ochii grei de vis”, ne asigura că „elanul nu poate fi ucis”; că, în clocotul „luptei măreţe”, asaltat de o furtună de patimi, înţelegea că ţara „îşi căuta drumul” (v. *Eu am intrat...*) Dar faţă de corul osanaliştilor, faţă de verbiajul şablonard, îmbătat de festivism şi agitatorism, Labiş pare distonant. Îşi dezvăluie febra lăuntrică („spiritul adâncurilor”), e cutreierat de pusee haiduceşti în „noaptea fierbinte a tinereţilor” sau contemplă, răscolit, peisajul calcinat, dezolant. El scrie „ca dintr-o răsuflare”, observa Lucian Raicu, *mobilizând umanul*, aducând o undă proaspătă, interogativă, într-un climat dogmatic, sufocant. Un suflu idealizant animă stihurile labişiene şi, concomitent, sesizăm o „progresivă îndepărtare” (cf. Gheorghe Grigurcu) faţă de reţetarul epocii. „Întrebările chinuitoare se pârguiau pe rând” (v. *Drumul meu*), încât Labiş, indubitabil, urma a se despărţi de „viziunea candid infantilă”, cum însuşi mărturisea. În doar câţiva ani, Labiş se va maturiza brusc, denunţând prostia poleită sau „poruncile gângave”. Ineditele ne îngăduie să vizităm atelierul poetului, să descoperim chipurile lui succesive, cercetând „fondul secret” (deceptiv, defensiv) al poeziei labişiene, despărţindu-se de fariseism şi demagogie. Nominalizat, ca exemplu negativ, în

Raportul lui M. Beniuc la Congresul breslei (18-23 iulie 1956), poetul, însoţit de „amici”, supravegheat etc., ar fi avut, uşor de bănuit, o soartă grea. Dificil de spus, însă, cum ar fi evoluat acest „perfecţionist ingenuu”, cum l-a văzut Mircea Coloşenco, încercând o evadare din „cercul ideologic”. Oricum, *paradigma labişiană* uimeşte prin cutezanţele precocităţii, anunţând „un caz dublu”. Labiş, cu elanu-i juvenil, un genialoid devenit, prin siguranţa de sine, „mentor”, s-a manifestat decomplexat şi, negreşit, a fost pizmuit, trezind îngrijorare. A fost el *lichidat* dintr-un ordin ocult (Cârlan 2016: 12), alungând orice dubitaţie? Atitudinea posterităţii, livrând etichete în conflict, s-a manifestat contradictoriu, sub povara şocului emoţional al accidentului, lăsând chestiunea nedezlegată. Poetul însuşi, privit cu circumspecţie, „analizat” în şedinţe inchizitoriale, hoinar pe la diverse gazde (G. Mărgărit, I. Băieşu, L. Raicu, Lucian Pintilie, Aurel Covaci), dorea o evadare în Covasna, la prietenul Imré Portik, anunţată într-o epistolă, convins că trebuia să dispară „din faţa şi ochii lor”. De aici s-a tras concluzia că „s-a hotărât suprimarea lui” (Ştefănescu 2016: 4), criticul promiţând şi dovezile unei *crime politice*. Important e, însă, că proiectul lui Tomozei, prin râvna atâtor devoţi, prinde chip editorial. Scotocind neobosit *arhiva Labiş*, Nicolae Cârlan, socotit „singurul specialist autentic în editologia labişiană” (Voncu 2009: 24), tipărea, în 2013, *Opera magna,* şi mai apoi *Poezii inedite* (2015), ca „ultime recuperări”, oferindu-ne *oglinda integrală*; rămânând, totuşi, în „zariştea aproximărilor”. Fiindcă oglinda e „fără margini precis trasate”, neputând şti cum ar fi configurat (editorial) poetul însuşi acest patrimoniu. Prietenii de altădată (L. Raicu, Aurel Covaci, Eugen Mandric, Savin Bratu), cei care au „organizat” sumarul *Luptei cu inerţia* (1958, primul volum postum), i-au urmat vag doleanţele, şi ele vag formulate în *Oferta de publicare*, adresată de poet *Editurii Tineretului.*

Curios, întrebarea dacă meteoricul Labiş s-a împlinit bântuie încă. G. Călinescu l-a considerat „un poet pe deplin exprimat”, deşi vârsta la care a dispărut îl fixa într-o tinereţe perpetuă. Să ne amintim că acele „certe făgăduinţi” (dibuite în 1951) i-au îndemnat pe ieşeni, la sugestia lui Constantin Ciopraga, să-l aducă în „dulcele târg”; că teribilul adolescent a grăbit prin juvenila sa poezie reîntâlnirea cu tradiţia, spărgând tiparele epocii şi risipind molozul versificărilor teziste. „Eu sunt spiritul adâncurilor” – clama junele poet, plin de impetuozitate, revărsându-şi energia polemică cu o invidiabilă prospeţime, deopotrivă muzicală şi discursivă. *Poetul-adolescent* asculta glasul epocii, dar nu respecta canoanele producţiei proletcultiste. Înscris, fatalmente, în „plasma stilistică” a acelei epoci, el deschidea o nouă perspectivă, contaminată de intertextualizare. Inocenţa vizionară, emblema neoromantică, saltul la metapoezie fac din Labiş un ferment, primenind lirica noastră. El a întinerit poezia şi, având „tristul noroc” de a muri tânăr, şi-a frânt traiectoria printr-o moarte simbolică. Sincer, impetuos, împrăştiind poeme înflăcărate, era animat de o credinţă. Plecând copil de-acasă, a crezut în comunism (ca „lume nouă”), aducându-şi obolul; dar salvarea sa, ca poet, „nu stă în sinceritate, ci în talent” (Anghel 2014: 175). Prins în vârtejul istoriei, lansând îndemnul *luptei cu inerţia*, condamnând „îmburghezirea” („trântori prelinşi în noua casă”), poetul dovedea, de fapt, un fond insurgent. Labiş n-a fost un versificator oportunist, ca atâţia. El n-a acceptat rolul docil de executant, aliniindu-se la o ideologie. Caracterul afirmativ al liricii sale ţine şi de resortul polemic, dorind *a rescrie* repertoriul tematic, injectând prospeţime şi revitalizând, prin comuniune sufletească, locurile comune ale epocii. Asaltat de nelinişti, era un dezamăgit. Ameninţat cu închisoarea, risca să devină întâiul disident dintre scriitori în „lumea nouă”. Moartea sa (care a fost văzută ca o jertfă) l-a salvat oare? Sau, dimpotrivă, nu i-a oferit răgazul de a se desprinde din „capcana comunismului” (cum zicea Aurel Covaci, fostul coleg de cameră)?

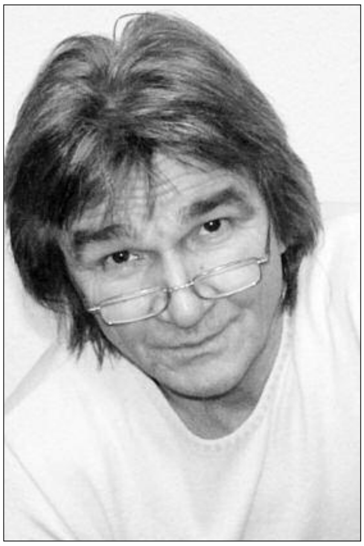
Indiscutabil *poet revoluţionar*, Labiş a spart gheaţa proletcultismului. Trăind „în miezul unui ev aprins”, el s-a războit cu inerţia şi compromisul, căutând izvoarele purităţii şi condamnând trădarea prin minciună, abandonul conştiinţei morale. A fost el un poet comunist, cum susţinea G. Ivaşcu? Aderarea sa la idealul comunist, crede Alex. Ştefănescu, trebuie considerată ca „o iniţiativă”. Prin intensitatea participării şi prin inocenţa vârstei, tânărul poet (rămas un poet al tinereţii) se aruncă în beţia visării, animată de furtună şi senin, risipind „o frumuseţe disperată şi cutremurătoare” (Perpessicius). Virginal în spirit (zicea Nichita), poetul din Mălini se vădeşte un recalcitrant, cu purtări puţin ortodoxe, anunţând, parcă, o reeditare a revoltelor istratiene. Ciclul *Omului comun* marchează o altă etapă în scrisul labişian şi îngăduie, în subtext, şi o descifrare a motivaţiei schimbării. Aderând la un crez, descoperind poezia chiar şi în „dura sforţare omenească” şi, neapărat, în „frumuseţea curată” a naturii, Labiş – ca poet angajat – nu acceptă macularea. Or, trezindu-se la realitate, el e cuprins de frământări şi interogaţii, încât amintitul ciclu poate fi şi un „proces verbal al unei confruntări lăuntrice” (cf. Laurenţiu Ulici). Versul labişian, în care „citeşti ca într-un suflet” (cum s-a observat), flagelează pe cei care „în noua rânduială şi-au căutat culcuş”, pe „trântorii ascunşi după stindarde”. Adolescentul-poet glorifică puritatea, obligat să constate că „topindu-se, zăpezile murdare se vădesc”. Descoperind *divorţul dintre realitate şi utopie*, trece la un ton sumbru. *Lupta cu inerţia*, despărţindu-l de aerul jubilativ al „comunismului romantic”, este un veritabil *manifest*, propunând *un alt Labiş*. Nu e vorba, evident, de o formulă coerentă, ci de o febrilă căutare, tot în numele demnităţii şi purităţii, accentuând nota reflexivă. Poetul era în drum spre *altceva,* şi un caiet verde (aflat la Savin Bratu şi pierdut la cutremur, în ’77) conţinea, se pare, astfel de poeme dinamitarde, întorcând pe dos ştiutele clişee, congelate de manualele şcolare. *Ultimul Labiş*, interesat de „omul comun”, se desparte de modelele poetice, dar, cu deosebire, se detaşează de „pactul politic”, descoperind, cu suflet tânăr, „tragica beţie a toamnei” şi „braţele de aer ale clipei”; şi, mai ales, presiunea prezentului lozincard, întinând frumoasele idealuri.

* Preţioasă, cartea lui Marin Ioniţă (1929-2018) aduce la lumină chipuri de altădată, vorbind despre „prinţesele comunismului” şi „cele trei sirene” (Maria Banuş, Nina Cassian şi Veronica Porumbacu), despre „două embleme” (Labiş şi Tomozei), despre Dan Deşliu şi Labiş, despre „asaltul ardelenilor” sau închipuind, cu observaţii de reţinut, „vieţi paralele” (Lucian Raicu şi Nicolae Stoian). Reamintindu-şi de coşmarul Hoajă, directorul politic şi de studii, la examenul de „materialism diabolic”. Şi luând viaţa de la început după ce reuşise la Filologie, la Universitatea din Bucureşti (1956-1960). Întrebându-se „ce a mai rămas din prozatorul socotit cel mai talentat din serie”, volumul lui Marin Ioniţă dă un răspuns convingător, oferindu-ne tocmai imaginea şcolii, împiedicând „dispariţia ei definitivă din paginile unei Istorii zbuciumate”. Iar dacă am întocmi o listă a celor trecuţi pe-acolo (aproximativ o sută), „porniţi cu toţii de prin diferite sate”, vom reţine nume importante, infirmând ipoteza eşecului. Neîndoielnic, experimentul a eşuat din perspectiva diriguitorilor politici, şcoala neasigurând „armata de condeieri devotaţi”, exceptând, desigur, „zeloşii, veleitarii şi fripturiştii”. Stăpână peste acest carusel de imagini este, însă, Aurora Cornu, cu efigia proiectată „într-o lumină boreală”, pe frontonul palatului de la Şosea, reînviind, cu abur erotic, amintiri din lumea umbrelor.

(Continuare în numărul viitor)

Adrian Dinu RACHIERU

Nicolae SILADE

famous people painting

o mai văzusem o dată dar am trecut cu vederea așa cum treci cu vederea mult prea multe lucruri pe care trebuie să le ai în vedere chiar și vederea care trebuie să fie pe primul loc în viața ta și nu mă refer la ceea ce vezi cu ochii frumusețea naturii ori frumusețea femeii aici însă e vorba despre pictura aceea celebră cu oameni celebri famous people painting - discussing

the divine comedy with dante historical painting with wikipedia links & mouse over tagging oil on canvas 2006 semnată de trei pictori chinezi dai dudu li tiezi și zhang an toți trei așezați în propriul tablou în jurul lui dante care privește din dreapta întregul popor famous people adică un fel de cină de taină a oamenilor care au însemnat omenirea sau altfel spus ceea ce rămâne

din omenire când dispare umanismul și postumanismul și după apocalipsa apocalipsei după sfârșitul sfârșitului lumii dai click pe un chip și îți apare un text dai click pe un text și îți apare un chip un chip celebru din tabloul acela celebru apare așadar textul care substituie chipul sau apare chipul care substituie textul care substituie viața și moartea și poate fi și va fi învierea

[localizare]

să prinzi răsăritul într-un sat modernizat din vest momentul acela dintre noapte și zi când orizontul e roșu ca o revoluție bolșevică și lămpile iluminatului public încă ard pe stâlpii de electricitate ca niște stele în stingere și tot pierd din intensitate pe măsură ce și întunericul pierde din intensitate asta pentru că se arată soarele și le eclipsează total ca să vezi diferența dintre

lucrările omului și lucrările domnului ziceam să prinzi răsăritul într-un sat modernizat din vest n-are importanță care n-are importanță când dar să fie cu străzi paralele și cu străzi perpendiculare cum e satul acesta în care locuiește poetul cu două nume biblice daniel și luca și să fie cu multe vile cu multe grădini cu multe spații verzi și mulți copii da cu foarte mulți copii

de acolo să privești lumea pictura aceea celebră cu oameni celebri să o privești ca și cum ai privi altă lume din care lumea aceasta lipsește să o privești conștient că privirea e un dar vederea un har lumina o binecuvântare să o privești atent și să vezi ce rămâne din tot când toate se fac nevăzute și nevăzutele încep să se vadă precum răsăritul în satul acesta din vest

[cuprins/necuprins]

și începem cu platon deși mai la stânga e bill gates și sub ei pelé și nici o legătură între ei nici între ei și lenin care de aproape privește spre dreapta și arată spre dreapta cu stânga întinsă luuuung și palma desfăcută vertical arată spre cristofor columb și santa maria și oceanul învolburat pe drumul alizeelor sau poate arată spre ginghis han napoleon sau che spre fidel castro sau

cezar deși mă-ndoiesc pentru că între ei stă zâmbitor călărind o cămilă yasser arafat (muhamed abdel rauf arafat al-qudwa

al-husseini) iar mai la dreapta e bush privind către stânga printr-un ochean telescopic iar și mai la dreapta și puțin și mai jos

e mihail gorbaciov care privește spre dumnezeu și cu stânga ridicată spre cer îl salută apropo despre cer am uitat să vă spun

e roșu întunecat crepuscular că abia deslușești piramida lui keops și ansamblul stonehenge către care se-ndreaptă cele 72 de fecioare din paradisul musulman da e un cer crepuscular cu nori negri și gri înnegriți pe sub care zboară golden eagles oricum nu e un tablou atât de întunecat ca infernul lui dante ceea ce frapează însă e masa aceea mare și rotundă din centru la care

stau laolaltă stalin da vinci și marx nietzsche lincoln și mao și regina elisabeta a II-a înconjurați de shakespeare mozart tolstoi picasso și spielberg și marie curie și elvis și hemingway și churchill și roosevelt einstein confucius și

corneliu baba e ceva să-i vezi la o masă pe toți chiar dacă masa aceea e masa tăcerii și dă impresia că te afli într-o încăpere nu sub cerul liber de sus

nu o zăresc pe cleopatra dar trebuie să fie și ea pe aici poate e după perdeaua templului din dreapta pe treptele căruia îi văd pe aristotel van gogh toulouse-lautrec pe tagore rousseau și maica tereza pe michelangelo dali și pavarotti iat-o și pe marilyn monroe iar lângă ea johann wolfgang von goethe și lao zi ce asocieri ciudate îți spui dar iată altele și mai şi: lângă pianul din

stânga ludwig van beethoven hitler și mussolini și tot în stânga dar mai jos charles chaplin și henry ford mike tyson și vladimir putin n-ai zice că e un purgatoriu dar este iată-i și pe freud maxim gorki și puşkin dar pe acest fundal bavarez abia se mai văd bill clinton de gaulle alfred nobel sau margaret thatcher doamna de fier pe toți îi eclipsează însă ramses al II-lea cu prezența

lui faraonică privind viitorul ca pe un trecut care trece mereu pe lângă cei ce nu gândesc prezentul mi-ar fi plăcut să-i văd aici pe eminescu brâncuși și enescu pe eliade cioran arghezi silade dar nu e timpul pierdut încă mai e timp câtă vreme tabloul e-n lucru și va fi totdeauna în lucru iar speranțe sunt cu duiumul uneori istoria nu e dreaptă cu cei care fac istorie dar nici să intri

în istorie prin tot felul de crime nu e drept ca să nu mai vorbim de cei ce au cuprins istoria lumii și istoria lumii nu i-a cuprins nici nu-i de mirare că lipsesc alexandru cel mare nabucodonosor și nefertiti regina din saba și înțeleptul solomon dar tabloul nu e complet și nici nu va fi câtă vreme lipsește paradisul și nici nu va fi câtă vreme timpul istoriei e chiar istoria timpului

[ecranizare]

dar cum să pui în mișcare nemișcarea te întrebi și nu te gândești la vântul iscat din senin care ridică pe sus frunzele moarte nu te gândești nici la creația care se creează pe sine nici la big-bang-ul oamenilor de știință ar fi prea simplu să spui liniște motor acțiune și în scenă să intre suflete tari suflete vii suflete moarte poate e nevoie de o mulțime de cadre ca acesta poate

e nevoie de un scenariu de un regizor de ceva înainte de altceva nu e nimic întâmplător în lumea întâmplărilor aici nu se trag duble și nu ești dublat o premieră e totul chiar dacă totul a mai fost cândva dar de ce să pui în mișcare nemișcarea te întrebi când totul sfârșește într-o mare nemișcare când totul sfârșește într-o mare nemișcare care începe să se miște care începe

să se miște de la sine din sine prin sine și pentru sine nu e nimic dacă uiți nu e nimic dacă uiți asta dar când uitarea acoperă totul când pune egal între existență și inexistență între lumea aceasta și lumea cealaltă lumi paralele cu lumile adevărate da atunci o succesiune de tablouri faimoase cum e acesta ar fi spre aducere aminte (nu-i așa?) spre o veșnică aducere aminte

Clara MĂRGINEANU

,,Clara Mărgineanu nu mai este de mult un poet care să aibă nevoie de o prezentare. O prezintă volumele ei trecute, propria sa poezie, care este un amestec de sufletism și nevroză, o vibrație a cuvintelor care cerne literele, despărțindu-le și păstrându-le numai pe cele fierbinți. Rareori mi s-a întâmplat în ultimul timp să citesc o poezie atât de vie și de vitală, atât de dramatică și, paradoxal, atât de tonică în același timp, atât de profund reală, în sensul de circumscrisă la realitate, și atât de cuprinsă în haloul suprarealității."

Ana Blandiana

Femeia cruce

Legea nescrisă mă interzice,
Totdeauna rană. Niciodată sfârşit.
Prizăm fericiri, rafinăm plăsmuiri,
Femeia cruce spune că nu ai murit
Absenţa ei, cuţit. Cicatrice
Un acord de prohod la concert ne cheamă,
Vom fi acolo demni şi verticali,
Spoiţi artistic cu neputinţă,
Te îmbeţi hotărât când ţi-e teamă de teamă

Ating obiectele pe care le-ai atins,
Întreb, păcatul se poate trăi în două vieţi?
Sau în două divinităţi?
Ai în mâini cheia către pierzanie, arde metalul ei
De femeie dogorită în vis,

Inima, hrană pentru vulturi înfometaţi,
Aţi iubit mult, deci veţi fi iertaţi...

M-ai urcat într-un tren cu destinaţia vară
Un viscol sfinţit înapoi mă aduce
Legea nescrisă mă interzice.
Totdeauna rană. Niciodată sfârşit.

Dacă vrem să fim lumină suntem cruce.

Pisica aceea ştie

Am cunoscut-o astăzi, nu mă va trăda vreodată,
Nu îi voi da timp să o facă.
Unii oameni trădează pentru că le dăm timp
Să îşi imagineze că răbdarea noastră
poate fi destinul lor,
În realitate, artiştii întineresc până când vor să moară
Cu tandreţea felină în braţe-nhămate,
Pisica miroase a lumină şi a curat,
Teama fără nume a venit acum, viaţă pe furate,
Spre a fi forţă, zbor şi înţeles netulburat,
Pisica aceasta ştie că zeiţele se pot iubi cu muritorii,
Poeţii taie cu răbdare în stele
(Nenăscuţii cad în micile victorii,
Cad trişti, dincolo de ele!)
Flacăra arde în pământ,
Puterea este, mereu, a Duhului Sfânt!
Toamna miroase înşelător a prietenie şi iubire
O pisică îmi sare în braţe, a tălmăcire
Durerea de dincolo toarce blând, în fiecare
Oamenii dragi istorisesc, a catifea şi a neplecare...
Mă închin în stihii la iubirea de lut,
Parcă tot a fost ieri şi vorbesc la trecut...
O pisică mi-a sărit în braţe, a tălmăcire,
Toamna mirosea înşelător, a prietenie şi iubire,
Am cunoscut-o astăzi, nu mă va trăda vreodată,
Nu îi voi da timp să o facă.

Tatăl meu îi va trezi din nepăsare

De o viaţă, vreau să ies din ceaţă,
din grotă, din întuneric, din păcat,
De o viaţă tânjesc să cobor din înălţimea
În care ,,mama" zdrobeşte cuvântul ,,tata"
În timp ce un inocent spital de nebuni
Îi iubeşte şi urlă ,,Împreună!"
De o viaţă ştiu sufletul meu în icoană, noaptea,
Rugându-mă pentru cei care au scris că eu nu exist.
Au semnat în acte că nu exist şi eu mă rog pentru ei,
Suntem prea uniţi, să ne despartă doar televizoarele,
spun

Sângeră sub tastele mele numele pe care nu îl scriu,
Cineva, undeva, va întoarce rana mea ca pe un jug,
De o viaţă vreau să ies din ceaţă,
Am pierdut o rundă, viaţa e rotundă,
Ceea ce suntem va avea urmări,
Pentru cei furaţi, extazul clipei,
Pentru surzi, aplauze silenţioase,
Pentru orbi, lacrimile-interjecţii!

Absenţa tatălui, suprema vulnerabilitate,
Cei care m-au şters nu au citit şi în palmele
Lui Dumnezeu.

Au murit. Sau cântă hulpav despre ce nu se uită
În carnea altor copii. Poate ai lor
Care îşi vor dori să iasă din ceaţă.

Tatăl meu îi va trezi din nepăsare
Cu un vis spărgând în aer sâmburi

De adevăr.
Mama mea va plânge şi ea,
Închinându-se păgân la maternitate,

Ei nu mai sunt. Poate părinţii mei
despărţiţi şi morţi, dacă ar auzi scâncete,
ar întinde braţele şi ar lua în braţe copilul care am fost.

De aproape o jumătate de secol,
Poezia atârnă în ştreangul trecutului.
De o viaţă mor încet, tânjirea de a mă iubi
Cei care nu mă pot iubi.

Dumnezeu al dragostei celei mari,
Mă vei auzi?

Cuvinte injectate de gheară

Cuvintele nu sunt, totdeauna, ale noastre,
Sunt injectate de durere, neiubire, singurătate
Și, mai ales, de otrava lor, a celor care
Ne scrijelesc privirea, ne înfig așchii în ochi,
Să orbim, ca și ei, ca și ele...
De ce, Doamne, de ce, Doamne, am întrebat,
Tocmai el... de ce ea, le-am dat sânge din inima mea,
Și bucăți de viață, de ce?
,,Iuda l-a sărutat pe Hristos, nu uita!",
răspunde glasul din lacrima mea,
„Te vor tot săruta, draga mea... Te vor săruta
și te vor uita,
Este greu de dus viața ta, ei te vor tot săruta..."
Precum Iuda, Doamne? ,,Da, și el și-a făcut treaba sa".

Privesc în ochii lor, oare cred că nu simt și nu știu?
Suferința e intuiție, eșecul, târziu,
Mă doare, mă doare și cad, pe stradă Salvare nu e
O cruce de lumină tace răspunsul ,,de ce"
Nu mă voi vindeca de spaima că neputința
Poate spânzura, în public, taina prieteniei.

Ochii aprinși de bucurie sunt o amară ipocrizie,
Vor, tânjesc, nu te iartă că ești, așa cum ești
Privesc în ochii lor, chiar cred că nu simt, că nu văd?
Conturul rânjetului, tăcere, prăpăd...
Vina este a mea, cuvintele nu sunt, mereu,
poeme din vară
Sunt injectate uneori, fatal. Injectate de gheară.
Iubirea va smulge gheara, din inima celui iubit
Lumina va deveni cântec, versul, răsărit.

Prin coaste mi se vedea inima

Sângele își caută inima prin tot ce doare și acuză
Sufletul, zmeu de hârtie pe cerul lumii,
Inima - busolă, rana - călăuză,

Sunt aproape întreagă după agonie,
Nici moartea nu face chiar ce vrea ea
Din șansă în transă, zâmbetul spune o întreagă poveste
În umbra de alb m-aş putea îneca,
Oricum, atunci, aşa mi se părea.

Atunci când mi s-a răsucit viața, când puls nu aveam,
Mi-a spus Castelana: ,,Ai ars karma întregului neam!"

Printre coaste mi se vedea inima,
Picături încete, în perfuzie, îmi injectau vară
Într-un vis fără cer auzeam: ,,de ce mă urăsc?"
,,Eşti tot ceea ce ei vor să pară",
hohotea Avva, adânc, a implorare

Şi mi s-a părut că sunt datoare cu o moarte tuturor
Striga ascuțit, ultima, promisa Salvare
Îmi aducea sângele care își căuta inima
Inima sleită, dar întreagă. De învingător.

Perfuzii ard toamna târzie

Știu, buze tac zâmbet cu roz și cu arcadă,
Un vers te bea rânjind șoptit, ca pe o pradă,
Plouă cu frunze de platan. E dimineață
Spre alt pătrar de secol mă preling cu viață

Robii adânci imploră mut răscumpărare
Și magi ascunși tămăduiesc în fiecare
Când un poem, sub roți albastre, te găsește
Hohot adânc, implorǎ har, dumnezeieşte.

Mereu tangentă la real ca o stafie,
Mâncând doar frică și bând tot vinovăție,
Un foc sălbatic flămânzind dorul de tată
Jind ascuțit către ce n-o să am vreodată.

Perfuzii ard înspre adânc toamna târzie,
Sub pălării ascund, râzând, melancolie
Pentru că pot, pentru că vreau El e cu mine
Transformă tot, aproape tot, în vis și bine.

Am fost, cândva, altă femeie

În cârciuma dintre ruine și balalaica este beată
În noaptea asta ies din mine, voi deveni altcineva
Și poate, totuși, voi afla de ce-ntr-o viață spulberată
Am fost, cândva, altă femeie care-și dorea să fie eu.

Doi ochi vrăjiți, din altă lume, celest, imperial, albastru
Mă strigă ireal, pe nume, îmi sunt și boltă și hotar
E poate un destin cu har care îmi mângâie dezastrul
Mi-e milă de acea femeie care-și dorea să fie eu.

Poate-i un sfânt care coboară cu mine-n
cârciuma uitată
Poate definitiv e seară, peste ce n-am dorit să fiu
Acum chiar simt și parcă știu, o încordare de-altădată
Am fost, cândva, altă femeie care-și dorea să fie eu.

S-a frânt coloana verticală a unui ev în care plâng,
Tăcerea asta milenară dă balalaica de pereți,
Nu te opri, așa înveți, să sorbi lumina din adânc,
Mi-e milă de acea femeie care-și dorea să fie eu.

Rămâne forța poeziei, învingătoare în prăpăd,
Rămâne lacrima trufiei, peste absența necesară
Și peste jale este vară, filmul îl știu, l-am scris, îl văd
Femeia veșnic amânată va obosi să fie eu.

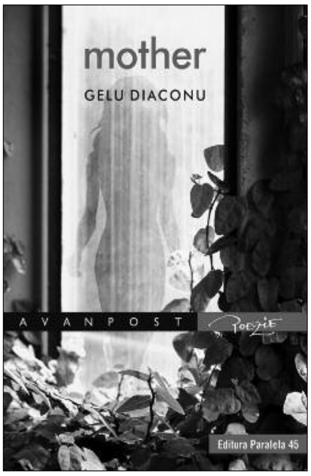
„Mother” – metamorfoza vulnerabilităţii

„Mother do you think they'll like this song?”

(Pink Floyd)

Un surprinzător şi în acelaşi timp fascinant volum de poezie mi-a atras atenţia zilele trecute, în modul cel mai simplu cu putinţă (facebook-ul îmi vântură deseori prin faţa ochilor noutăţi editoriale care, în conjuncturi nefericite, ar trece neobservate). **Mother**, căci despre această carte vorbesc, a apărut în toamna trecută la Editura Paralela 45, în Colecţia Avanpost, şi autorul ei este **Gelu Diaconu**, cunoscut poet şi prozator, cel care administrează site-ul cultural www.omiedesemne.ro.

Mărturisesc că am avut un soi de curiozitate la limită cu obsesia şi mi-am dorit să intru rapid în posesia acestei cărţi. S-a întâmplat să o găsesc mai repede decât aş fi crezut, editura mai sus amintită fiind prezentă în librării cu volumele publicate.

Citind cartea, am intrat înlăuntrul unei poezii stranii, ceva care-mi amintea de pulsaţia muzicii rock, o muzică dizolvată în ţesătura poemului-roman – căci în felul acesta este structurată scrierea.

Cele patru secţiuni ale cărţii (mami/ fata cu părul verde/ Lucy/ reality bites) acoperă cu aceeaşi intensitate povestea, o confesiune autoreferenţială, alcătuită din fragmente legate între ele de un refren care aminteşte, fără îndoială, de celebra piesă „Mother” a celor de la Pink Floyd:

„mami, lasă lumina să ajungă la mine/ mami, trebuie să mă grăbesc/ mami, mă aşteaptă băieţii afară”; sau: „Mami, auzi cuvintele cum vin la mine?/ Mami, vocile din capul meu seamănă cu vocea ta/ (...)/ De ce visele mele sunt albastre ca rochia ta?”

De altfel, autorul mărturiseşte că ideea scrierii acestui volum a prins contur după ce a participat la concertul lui Roger Waters, în august 2013. Textele şi muzica din „The Wall” (albumul Pink Floyd) au fost sursa de inspiraţie, dar şi arhitectura căreia i-a suprapus propria biografie.

Gelu Diaconu reuşeşte să dea o cadenţă neobişnuită construcţiei poetice pe care şi-o propune. Am găsit accente sugestive, imagini tulburătoare („ea a venit cu somnul ei cu/ privirile melancolice cu/ tresăririle ei cu ochii de/ chihlimbar cu chipul de jad/ ea a venit cu nopţile calde şi reci cu/ zăpada murdară cu/ cizmuliţele ei de copil/ ea a venit şi a rămas”), dar şi fragmente care ating, asumat, liber, naraţiunea:

„Când stai închis în camera ta cu zâmbetul împietrit pe chip şi cu inima golită şi când mami bate în uşă disperată că nu-i răspunzi, ai face bine să te trezeşti din vis şi să fugi de toate astea./ Şi când bătăile din uşă devin tot mai puternice şi când fata cu părul verde n-a mai dat niciun semn de atâta vreme, ai face bine să spargi uşa, să te trezeşti din vis, să o ignori pe mami şi să fugi pentru totdeauna de toate astea.”

Întrebări esenţiale, vulnerabilităţi aduse la lumină aproape cu cruzime, destrămări lăuntrice, spaţii goale care se cer umplute, un fel de lanternă cu lumină rece îndreptată spre toate colţurile conştiinţei/fiinţei alcătuiesc acest roman-poem pe care l-am parcurs cu inima strânsă, cu un fel de durere pe care muzica ce însoţeşte teritoriul cărţii de la început până la sfârşit reuşeşte să o proiecteze în spaţiul personal al cititorului – acolo unde toate se ascut, acolo unde toate ies la iveală, după ce ani la rând le-ai crezut vindecate, uitate:

„Primăvara nu aduce renaşterea. Dragostea arde fără flacără, ca lemnul ud. E multă tristeţe şi oraşul are case pustii cu garduri umede şi cu acoperişuri prăbuşite. (...)/ Dragostea ca lemnul ud nu poate fi reparată. Casa ta a rămas camera ta unde nu vine primăvara şi unde doar viermii mai au treabă. Unde mami vine cu chipul ei de nisip şi suflă fumul ţigării pe sub uşă./ Ca şi cum ar vrea să scoată animalul din vizuină.”

În ultima vreme se vorbeşte mult despre malformaţiile poeziei, despre configuraţia ei mult prea depărtată de canon, despre dizolvarea graniţelor ei şi mai ales despre pierderea licărului metaforei. Mă gândesc, totuşi, că un artist trebuie să aibă libertatea scrisului său. Cred cu tărie că poţi rămâne în inima poeziei atâta timp cât scrisul tău te conţine, fără ca exactitatea tăioasă a canonului să-ţi impună forme în care să te dizolvi, să nu te mai recunoşti.

Nu-mi propun să clarific graniţele dintre poezie şi proză. Emoţia, zvâcnetul reflexiv, recunoaşterea, revelaţia sunt certitudini prin care poezia respiră dincolo de forme.

Am citit „Mother” cu un fel de triumf, cu o bucurie ascunsă că am găsit, în noianul cărţilor de poezie apărute în ultimii ani, un spaţiu deschis cu îndrăzneală în perimetrul narativ-poetic. Un spaţiu intim, vulnerabil, un spaţiu al răzvrătirii, al iubirii şi al asumării, surprinzător prin libertatea sa iradiantă.

Liliana RUS

Supliment îngrijit de Virgil DIACONU

ARTE POETICE

■ Nr. 62
■ Aprilie 2019
Cafeneaua literară

Philip P.Y. Chia

GÂNDIREA LUI QOHELETH
Structura sa, desfășurarea secvențială și poziția sa în teologia din Israel*

(Urmare din nr. trecut)

2. De la 1920 până în anii 1950

Savanții acestei perioade par să fi reluat o veche problemă, deși neglijată, privind influența străină asupra Cărții lui Qoheleth, și au inițiat o serie de dezbateri erudite aprinse. Dezbaterile au apărut în două etape: prima legată de problema influenței elenistice, a doua privind influența Orientului Mijlociu antic.

Prima dezbatere legată de influența greacă s-a concentrat pe două aspecte: limbajul și concepția filosofică. **(12)** Deși Barton pare să fi argumentat convingător împotriva influenței grecești asupra ambelor aspecte, în comentariul său din 1908, au fost alții care l-au considerat pe Qoheleth un sceptic, un pesimist, un agnostic, un epicurean sau un fatalist. **(13)** Murphy observă corect că, deși această dezbatere a continuat până în zilele noastre, „nu se poate trage nicio concluzie definitivă". **(14)** Apărând originalitatea ebraică a lui Qoheleth, Robert Gordis susține că, deși Qoheleth cunoaște cultura greacă a timpului său, „*ceea ce frapează cel mai tare, totuși, nu este cunoașterea celor mai celebre idei din filosofia greacă, ci utilizarea absolut originală și independentă de către el a acestor idei pentru a-și exprima propria viziune unică asupra lumii*". **(15)**

În privința celui de-al doilea aspect, datorat probabil descoperirii anumitor texte antice din Orientul Mijlociu, erudiții și-au reorientat atenția în sensul unei origini străine a cărții lui Qoheleth. După cum a remarcat James Muilenburg în 1954, „comentatorilor nu le-a fost greu să citeze paralele din operele literare ale poporului din Orientul Mijlociu antic". **(16)** Astfel de observații sunt foarte evidente într-o serie de articole scrise de răposatul Părinte Mitchell Dahood, care a susținut cu tărie influența „cananeană-feniciană" asupra lui Qoheleth. **(17)** Alții care susțin originea aramaică sunt F.C. Burkitt **(18)**, H.L. Ginsberg **(19)** și Franz Zimmerman. **(20)** Acest lucru a declanșat o dezbatere cu Robert Gordis, care a apărat originea ebraică a lui Qohelet. **(21)** Pe de altă parte, G.L. Archer afirmă că influența feniciană din Cartea lui Qoheleth este o dovadă solidă a paternității literare solomonice, deoarece Solomon își luase soții feniciene. **(22)** Odată ce dezbaterea asupra elementului lingvistic din Cartea lui Qoheleth s-a stins încet-încet, cu opinii mai mult ipotetice, cercetătorii din anii 1960 au intrat într-o altă etapă a studiilor despre Qoheleth, pe măsură ce instrumente de interpretare erau introduse și recunoscute.

3. Din anii 1950 până în anii 1970

O trezire bruscă din neglijarea trecută a literaturii sapiențiale biblice a adus un nou val de interes al savanților față de aceasta, în anii 1970. Drept urmare, interesul față de Qoheleth a generat un mare progres în înțelegerea în special a structurii cărții. Cercetătorii din această perioadă nu mai sunt interesați prea mult de problema paternității literare și a filosofiilor străine sau a influenței lingvistice, ci mai degrabă de modul în care cartea poate fi considerată unitară. Acest lucru poate fi atribuit importanței crescute a Noii Critici ca stil de studiu literar, de care este legată „critica retorică" a lui James Muilenburg. După câte se pare, cercetătorii

consideră că este insuficient să explici lipsa de organizare și contradicțiile din Qoheleth pe baza teoriei a mai mulți autori sau a unei origini străine. **(23)** Astfel, structura lui Qoheleth a redevenit preocuparea principală a savanților acestei perioade. Dar, spre deosebire de cercetătorii anilor 1920, savanții moderni au considerat cartea, în general, ca fiind, în esență, o unitate, și au susținut sau presupus că doar pe baza acestei premise poate fi înțeleasă concepția filosofică a lui Qoheleth. **(24)** Din păcate, nu există consens cu privire la măsura unității prezente în carte.

Există trei viziuni fundamentale privind unitatea Cărții lui Qoheleth: 1) Viziunea „minimă"; 2) Viziunea „maximă" și 3) Viziunea „medie".

1. *Viziunea „minimă".* Susținătorii acestei abordări afirmă că nu există nicio evoluție logică sau legătură între pericopele cărții și că fiecare pericopă poate fi alcătuită din maxime disparate adunate în unități aforistice independente, poate scrise de un singur autor. Cercetătorii care reprezintă acest punct de vedere sunt F. Ellermeier **(25)**, Kurt Galling **(26)**, Aare Lauha **(27)**, G. Fohrer și O. Eissfeld **(28)**. Pericopele sunt demarcate prin utilizarea metodei criticii formaliste și prin stabilirea unor paralele între materiale biblice (Proverbele, Cartea lui Iov) și extra-biblice (Ben Sira).

2. *Viziunea „maximă".* Spre deosebire de Ellermeier și Galling, H.W. Hertzberg **(29)** consideră Qohelet (1:2; 12:8) o unitate literară ca limbaj, structură și stil și afirmă că există o relație compozițională între pericope, în timp ce A.G. Wright **(30)**, exprimând preocupările Noii Critici, susține că există o evoluție logică în cadrul structurii interne și că poate fi identificat un șir al ideilor. Mai sunt și alții care susțin aceeași abordare, deși cu diferite variațiuni. **(31)**

3. *Viziunea „medie".* Această viziune este reprezentată de cei care identifică un oarecare grad de unitate în carte prin frazele și temele recurente, dar care nu vor să admită că lucrarea este o bucată literară planificată cu atenție, cu o evoluție logică a ideilor. De exemplu, B. Gemser vede unitatea doar în conținutul cărții, adică un singur gând unificator care leagă toate afirmațiile, spunând că nu există unitate în legătura compozițională dintre pericope. **(32)** La fel, Oswald Loretz **(33)** afirmă că nici viziunea „minimei" unități, nici cea a „maximei unități" nu sunt relevante, deoarece contează doar modul în care se leagă pericopele de ideea principală a cărții, care este ideea „deșertăciunii". Aceeași abordare are și R.E. Murphy care, într-unul din primele sale articole despre Qoheleth, remarcă faptul că:

„Nimeni nu va reuși vreodată să ofere o linie generală sau satisfăcătoare a conținutului cărții. Orice schemă pune meditațiilor lui Qoheleth un cadru la care el în mod sigur nu s-a gândit niciodată. Îndată ce admitem faptul că acestea sunt doar niște observații/note, unite doar de firul subțire al «deșertăciunii», o linie generală nu mai reflectă ideea reală/adevărata stare de spirit a cărții". **(34)**

B.S. Childs afirmă că „după părerea mea, adevărul se află între aceste două extreme". **(35)** Zimmerli face cunoscută această opinie prin articolul său bine documentat, intitulat „Das Buch Kohelet-Traktat oder Sentenzensammlung?" El conchide că:

„Cartea lui Qohelet nu este un tratat cu o structură uşor recognoscibilă şi cu o singură temă care poate fi definită. Dar este în acelaşi timp mai mult decât o *Sentenzensammlung* (colecţie de sentinţe) disparată, deşi *Sammlungscharakter* (caracteristica acestei colecţii) nu trebuie ignorată în anumite locuri". **(36)**

Din punct de vedere formal, evident că nu se poate pune la îndoială că această carte este alcătuită atât din grupuri de maxime disparate, cât și din materiale coerente. Zimmerli sugerează astfel că prima sarcină a exegetului este să determine diferitele unități critic-formaliste. În al doilea rând, exegetul trebuie să încerce să conecteze una sau mai multe din aceste unități. În al treilea rând, s-ar putea pune întrebarea: atunci, în ce mod determină conținutul secvența de unități individuale, complexe din punct de vedere al criticii formaliste? **(37)** Pe această linie, deși cu propria metodologie, se află J.A. Loader, un alt susținător recent al acestei viziuni „medii", care, în lucrarea sa fundamentală despre „Structuri diametral opuse în Cartea lui Qoheleth" **(38)**, observă că

„...nu avem nicio evoluție logică a gândirii reflectată în compoziția acestei cărți, ci există diferite pericope separate. Acestea sunt structurate atent... se poate spune și că pericopele separate sunt legate compozițional una de alta. Ideea fundamentală care le străbate pe toate este această convingere a neantului cu care începe și se încheie cartea intenționat".

Prin carte „structurată atent", Loader a vrut să spună că lucrarea se bazează pe structurile diametral opuse pe care le-a identificat, ca „viață și moarte", „vorbire și tăcere", „bucurie și trudă", pe care le distinge atent din structura formală a cărții ca întreg.

Aceste trei viziuni vor fi analizate în detaliu mai departe în Capitolul 1, dar în acest moment este suficient să facem două observații privind studiile despre Qoheleth din această perioadă. Prima, că influența metodei criticii formaliste a împiedicat criticii formaliști să vadă ceea ce au văzut mai târziu în Qoheleth Noii Critici. În al doilea rând, deși majoritatea cercetătorilor moderni au căzut de acord că această carte este, în esență, o unitate, nu există consens cu privire la locul unității sau în ce constă esența unității cărții. Unitatea există în structura compozițională sau doar în concepția filosofică, ori în ambele? Indiferent de răspuns, studiile despre Qoheleth din această perioadă au făcut un oarecare progres față de lucrările anilor 1950.

4. Începând cu anii 1970

Odată cu apariția criticii retorice pe scena americană, în timp ce sunt introduse noi metode de critică literară în cercetarea biblică din Anglia, iar

metodele tradiţional-istorice ale criticii formaliste încă par să fie predominante în Germania, studiile despre Qoheleth de după anii 1970 n-au adus mari noutăţi, după cum se poate vedea, din lipsa unor comentarii noi **(39)**. Poate că lipsa de progres în studiile despre Qoheleth, după anii 1970, mai are drept cauză şi apariţia unor noi curente de critică literară, ca Structuralismul, Feminismul şi Deconstructivismul, pentru care literatura sapienţială nu este atât de interesantă ca părţile narative şi istorice ale Bibliei Iudaice **(40)**. Cu toate acestea, există încă vreo câteva lucrări demne de a fi menţionate aici. Articolul lui Michael Fox, „Sensul lui Hebel pentru Qoheleth" (1986), face un progres semnificativ în utilizarea de către Qoheleth a cuvântului. **(41)** Cele două articole-pereche ale lui A.G. Wright, „Ghicitoarea Sfinxului revăzută: tipare numerice în Cartea Ecleziastului" (1980) şi „Noi tipare numerice în Qoheleth" (1983), i-au asigurat o documentare semnificativă pentru lucrarea sa despre structurile din Qoheleth. Remarcabile sunt şi cele două monografii, din 1978, de Charles F. Whitley - *Qoheleth: limbajul şi gândirea* - şi J.A. Loader - *Structuri diametral opuse în Cartea lui Qoheleth.*

Pe scurt, trecerea în revistă a arătat că, în ultima sută de ani, cercetătorii au încercat să înţeleagă Cartea lui Qoheleth printr-o analiză a structurii cărţii. Cu toate acestea, a avut loc o modificare a înţelegerii structurii cărţii în anii 1970, în comparaţie cu anii 1900. Aceasta poate fi atribuită criticii surselor, care a cedat locul Noii Critici şi/sau criticii retorice. Deşi structura literară a cărţii încă fascinează cercetătorii şi există destule volume de analiză lingvistică şi tematică a Ecleziastului în ultimii ani, „savanţii rămân împărţiţi în privinţa estimării contribuţiei teologice a cărţii în ansamblu", după cum remarcă B.S. Childs în *Introducere în Vechiul Testament ca Scriptură.*

B. Teza

Acest studiu încearcă să înţeleagă concepţia teologică a lui Qoheleth. După cum a arătat această trecere în revistă a studiilor despre Qoheleth din ultima sută de ani, structura literară a cărţii lui Qoheleth este încă esenţială pentru înţelegerea concepţiei teologice a lui Qoheleth. Astfel, Capitolul 1 al acestei teze va fi dedicat examinării diferitelor abordări folosite pentru studierea structurii Cărţii lui Qoheleth. Capitolul 2 va încerca să analizeze structura concepţiei teologice a lui Qohelet, care va fi urmată de o interpretare din Qoheleth în Capitolul 3, care analizează ideea fundamentală a Cărţii în evoluţie. Capitolul 4 va examina poziţia concepţiei teologice a lui Qoheleth în Israel, prin înţelegerea Înţelepciunii şi Concepţiei despre Iahve şi ideea că teologia înţelepciunii este în esenţă teologia Creaţiei.

* Teză de doctorat în filozofie, Catedra de studii biblice, Facultatea de Arte, Universitatea din Sheffield, aprilie 1988.

NOTE:

12). Cf. H. Ranston, *„Ecleziastul şi literatura sapienţială timpurie"* (Londra, 1925).

13). C.A. Barton, op. cit., p. 34 şi urm. „Totul din Qoheleth poate fi explicat ca o evoluţie a gândirii semitice, şi faptul că expresiile care au fost selectate pentru a dovedi că autorul său a fost influenţat de şcoli de filosofie greceşti nu dovedesc decât cel mult că Qoheleth a fost un evreu care avea în el stofă de filosof grec"; cf. R.E. Pfeiffer *„Scepticismul specific al Ecleziastului"*, JBL 53 (1934), p. 100-109; Charles Porman - *„Pesimismul Ecleziastului",* JSS 3 (1958): 136-43; mai recent, Charles F. Whitley - *„Koheleth - limbajul şi gândirea sa"* (BZAW 148, 1979), p. 151 şi urm.; R.B. Y. Scott - *„Proverbele, Ecleziastul"* (AB, ed. a II-a, New York Doubleday, 1983), p. 192, îl vede pe Qoheleth ca pe un „raţionalist, un agnostic, un sceptic, un pesimist şi un fatalist".

14). R.E. Murphy - *Introducere în literatura sapienţială* în *„Literatura sapienţială: Iov, Proverbele, Ruth, Cântarea Cântărilor şi Estera* (FOTL, 13: Grand Rapids, Eerdmans, 1981), pag. 12.

15). Robert Gordis, op. cit., p. 56 (sublinierea sa).

16). James Muilenburg - *„Un pergament al lui Qohelet de la Qumran",* BASOR 135 (1954), p. 20-28.

17). Mitchell Dahood - *Bib. 33* (1952); 30-52, 191-221, idem - *„Qoheleth şi descoperirile recente",* Bib. 39 (1958): 302-18, idem *„Qoheleth şi filologia semitică nord-vestică"*, Bib. 43 (1962): 349-65, idem *„Baza feniciană a lui Qoheleth"* - Bib. 47 (1966) - 264-82: idem, *„Trei perechi paralele în Ecleziastul"* IO: 8 *„O replică pentru Profesorul Gordis"* JOR (1971-72): 84-87. El a susţinut că Qoheleth a fost scrisă de un autor evreu care a folosit ortografia feniciană şi că această compoziţie indică o puternică influenţă canaanean-feniciană.

18). F.C. Burkitt - *„Ecleziastul este o traducere?"* JTS 23 (1932), 22-28: el a afirmat că „lucrarea pe care o avem nu este un original, ci o traducere... Bineînţeles că influenţa aramaică este evidentă" (22-23).

19). H.L.Ginsberg - *„Studii despre Qoheleth"* (Seminar de Teologie ebraică din America, 1950), pag. 18.

20). Franz Zimmerman - *„Originea armaică a lui Qoheleth",* JQR 36 (1945-1946): 17-45, idem. *„Problema limbii ebraice",* JCR 40 (1949), 79-102.

21). Robert Gordis - *„Limba originală din Qoheleth"* JQR 37 (1946): 67-84: idem, *Teoria traducerii lui Qoheleth re-examinată*, JQR 40 (1949), 103-116, idem *„Koheleth - limba ebraică sau aramaică?"*, JBL 71 (1952): 93-109, idem *A fost Qoheleth fenician?,* JBL 74 (1955), 103-114, idem - *Koheleth - Omul şi lumea sa*, p. 51-58, 413, 416.

22). G.L. Archer - *Dovezi lingvistice ale datei Ecleziastului,* JETS 12 (1969), 167-81.

23). După cum a remarcat B.S. Childs - *Introducere în Vechiul Testament ca Scriptură* (Fortress, 1979), p. 582: „Tot mai mult, cercetătorii moderni au revenit la

poziția de a vedea Cartea ca fiind, fundamental, o compoziție unitară a unui singur autor. Teoriile anterioare ale existenței mai multor autori sau privind interpolări extinse nu s-au susținut. Totuși, oarecare activitate editorială este în general recunoscută în Prolog și în Epilog".

24). A.G. Wright a sugerat că structura literară a Cărții lui Qoheleth este cheia descifrării mesajului cărții. *„Ghicitoarea Sfinxului, structura Cărții lui Qoheleth"* CBQ 30 (1968), 313-34 (313).

25). F. Ellermeier - *Qoheleth - Untersuchungen zum Buche Qoheleth, I*, (1967), 122.

26). K. Galling - *Der Prediger* în *Die Fünf Megillot* (HAT, 1969), care constată o unitate în sensul că un singur autor a reunit poemele independente de la I: 12 la 12:7 (altele sunt adăugate ulterior). În articolul său *Koheleth Studien,* ZAW 50 (1932): 281, el scrie că „Ihre Einheit-nicht Einheitlichkeit - muss in der Einheit des Menschen Koheletihre Wideespruche, des Spannung und Gebrichenneuid mussen in eben diesem Widerspruch, der Spannung und Gebrichenheit der Menschen Kohelet geschaut werden. Es gibt die Krafte des dynamischen Schaffensprozenses abzutasten, un ohne Nivellierung. Addition und Subtraktion die ganze Fulle der Lebenschau und Kebenshaktung in diesem Menschen und in seinem Werk zu erkennen".

27). Aare Lauha pare să fie de acord cu el în *Die Krise des religiosen Glaubens bei Kohelet,* VTS no 3 (1955): 183-191 (183, 189).

28). Adepții lui K. Galling sunt G. Fohrer - *Introducere în Vechiul Testament* (ed. a 10-a, Abingdon, 1968), p. 337, și O. Eissfeld - *Vechiul Testament - Introducere* (ET Oxford și New York, 1965), pag. 499 și urm.

29). H. W. Hertzberg - *Der Prediger* (KAT, 1963), p. 14, de asemenea, cercetătorii de la începutul anilor 1900, ca A. Bea și M. Thilo.

30). Wright, op. cit., idem - „Ghicitoarea Sfinxului - re-examinată: tipare numerice în Cartea Ecleziastului", CBQ 42 (1980), 38-51, idem - *Noi tipare numerice în Qoheleth,* CBQ 45 (1983), 32-43. NAB pare să urmeze linia lui Wright.

31). H.L. Ginsberg - *Structura și conținutul lui Qoheleth* VTS no 3 (1955) - 138-49; G.R. Castellino - *Qohelet și înțelepciunea sa,* CBQ 30 (1968): 15-28; H. Carl Shank, *Lumea lui Koheleth și viziunea sa asupra vieții văzute din frazele sale recurente,* ITJ 37 (1974-1975) 57-73; Michael V. Fox, *Tipar narativ și compoziție în Cartea lui Qoheleth,* HUCA 48 (1977): 83-106; R.K. Johnston, *Confesiunile unui obsedat de muncă: o reexaminare a lui Qoheleth ,* GBQ 38 (1976): 17-19.

32). B. Gemser - *Spruche Salomons,* HAT, 1983.

33). Oswald Loretz - *Qohelet und der Alte Orient* (Freiburg, Herder, 1964), care susține că ideea de bază a cărții este „deșertăciunea" și că unitatea se află în conținutul cărții.

34). R.E. Murphy - *Cugetările lui Qoheleth,* GBQ 17 (1958) 304-14, 306-7; totuși, în lucrarea sa ulterioară, *Ecleziastul (Qoheleth),* în *Literatura sapiențială: Iov, Proverbele, Ruth, Cântarea Cântărilor, Ecleziastul și Estera* (ROTL 13), el scrie că „Pe baza incertitudinii subliniate de Zimmerli, și pentru a evita pe cât posibil subiectivitatea, această analiză va adopta abordarea propusă de A.G. Wright, cu mici diferențe" (128) cf. idem - *Critica formalistă și literatura sapiențială*, CBQ 31 (1969), 477; idem - *O abordare tipică formalistă a Ecleziastului*, VII, SBL, 1974 - *Lucrări de seminar I* (Ed. G.W. MacRae, Cambridge, Kasa, SBL, 1974, 77-85).

35). B.S. Childs, op. cit., p. 582.

36). W. Zimmerli - *Das Buch Kohelet - Traktat oder Sentenzensammlung?* VT 24 (1974): 221-230 (30).

37). Zimmerli, loc., cit., p. 30: „Er hat zunachst die formgeschictlich primaren Einheiten herauszuarbeiten, Er hat dann wie as auch der Exeget von Prov. XXIX, 30-34 aber auch schon von XXII 17 ff tun mus nach der, oglichen Kombinationform von zwei oder mehr formageschictlich primaren Bauelementen zu fragen, Daruber hinaus aber hat er, und das unterscheidet die Koheletexegese von der Proverbienexegese und nahert sie bis zu einem gewissen Grad stellenweise der Hiobexegese an, nach der inhaltlich beabssichtigten Abfolge der einzelnen formgeschictlich komplexen Einheiten zu fragen...".

38). J.A. Loader - *Structuri diametral opuse în Cartea lui Qoheleth* (BZAW 152), Berlin, 1979, p. 9.

39). J.A. Loader și-a publicat monografia BZAW într-o variantă populară în seria olandeză a *„Een praktische bijbelverklaring"*, parte a serie *Tekst en Toellichting* din 1984, cu traducere în limba engleză a seriei, publicată de W.B. Eerdmans în 1986; și comentariul lui Robert Davidson din seria Studiilor Biblice Cotidiene a apărut în 1986. Comentariul lui Graham Ogden, din noua serie de lectură în presă, tocmai a apărut. Ultima apariție, comentariul lui James L. Creensnaw, pentru seria Biblioteca Vechiului Testament, a fost lansată în februarie 1988 (în America fusese lansată în decembrie 1987). Comentariul lui Michael Fox e în curs de apariție la Almond Press, în partea a doua a anului 1988. Mai sunt în curs de apariție alte câteva lucrări ale unor cercetători eminenți ai lui Qoheleth, ca R.N. Whybray, în seria Comentarii Biblice ale Noului Secol, R.E. Murphy pentru seria Hermeneis. Şi David Hubbard are o lucrare în curs de apariție în seria Comentariul Cuvântului.

40). În privința aplicării teoriei orientate pe cititor asupra studiilor biblice, în *Noi direcții în studiile narațiunii ebraice*, JSOT 39 (1987), 65-75, David Gunn avertiza recent că „Teoria orientată pe cititor legitimează relativitatea diferitelor reprezentări și astfel amenință să slăbească interpretările convenționale ale autorității biblice. Acest lucru s-a întâmplat deja prin provocarea criticii feministe... Predicția mea este că ne așteaptă vremuri grele, pe măsură ce teoria cititorilor, a criticii seculare, începe să corodeze marginile exegezei normative și doctrinele autorității biblice care insistă să privească Biblia ca pe o recomandare divină".

41). Michael Fox, JBL 105 (1986), 409-427.

STRUCTURA LITERARĂ A CĂRȚII LUI QOHELETH

A. DIFERITE INTEPRETĂRI
1. Interpretarea literară tradiţională
2. Interpretarea criticii formaliste
3. Interpretarea literară modernă

B. STRUCTURI
C. PLANUL
D. CONCLUZIE
E. PLANUL LITERAR

Capitolul I
STRUCTURA LITERARĂ A CĂRȚII LUI QOHELETH

Structura cărţii lui Qoheleth a fost o enigmă timp de peste un secol, după cum se vede din titlul articolului lui A.G. Wright: *„Ghicitoarea Sfinxului: structura Cărţii lui Qoheleth”*. La sfârşitul secolului al XIX-lea şi la începutul secolului al XX-lea, mulţi cercetători au considerat cartea o operă literară disparată, dezorganizată şi lipsită de unitate. Totuşi, după cum a arătat trecerea în revistă din *Introducere*, cercetătorii de la sfârşitul secolului al XX-lea consideră cartea ca o creaţie fundamentală unitară, deşi există unele deosebiri cu privire la concepţia lor despre „unitate”. Dar chiar şi cu o asemenea schimbare a concepţiei despre compoziţia cărţii, Qoheleth rămâne totuşi enigmatic până şi în ochii cercetătorilor moderni. Este enigmatic nu pentru că nu are o structură literară, ci pentru că cercetătorii au căzut de acord că există o structură şi o unitate, dar structura nu este suficient de evidentă pentru a putea fi uşor de recunoscut *în întregime,* deşi câteva elemente vădite ca tema (*habel*) sunt uşor de recunoscut de către toţi.

În viziunea criticilor formalişti, pericopele individuale sunt identificate (din nou cu păreri împărţite) în funcţie de diferitele lor „genuri”: proverb, naraţiune, proză etc. Cum în carte au fost identificate diferite forme literare, cercetătorilor le e şi mai greu să conecteze toate aceste pericope separate, pentru a forma o operă literară coerentă, deşi la un anumit nivel, o idee unificatoare poate fi identificată. Cercetătorii se împart în trei şcoli de gândire diferite cu privire la unitatea cărţii, după cum s-a menţionat în *Introducere*. Acest capitol va identifica un plan al structurii literare a lui Qoheleth, după ce va prezenta o critică a diferitelor interpretări ale studiului structurii literare a lui Qoheleth.

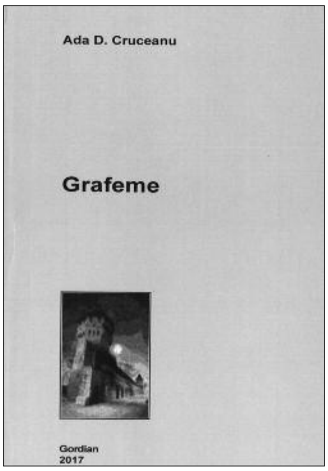
A. DIFERITE INTERPRETĂRI ÎN CADRUL STUDIILOR DESPRE QOHELETH

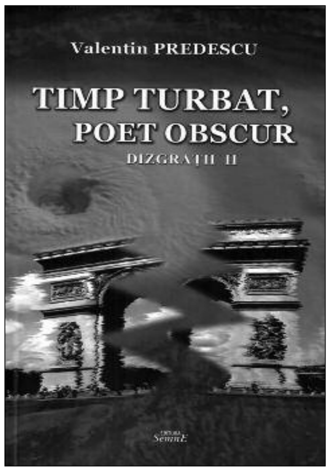
1. Interpretarea criticii literare tradiţionale

La sfârşitul secolului al XX-lea, când criticii literari îşi aplicau metoda asupra studiilor Vechiului Testament, ei erau adesea interesaţi de trei întrebări: 1) Cine a fost autorul cărţii?; 2) Când a fost scrisă cartea?; 3) Este cartea o unitate compoziţională? Opinia generală a criticii era că această carte a lui Qoheleth nu a fost scrisă de Solomon, ci de un înţelept din perioada Macabeilor, iar alţi interpreţi ulteriori au editat textul pentru a-i da formă finală cărţii care nu prezintă nicio unitate structurală de compoziţie. Această concluzie s-a bazat în special pe argumente de filologie comparată, filosofie şi

religie. Din cauza lipsei de coerenţă internă a compoziţiei cărţii, ea a fost privită în general ca o colecţie de cugetări, o antologie. Astfel, punctul forte, dar care era totodată şi punctul slab al interpretării criticii literare tradiţionale a studiilor despre Qoheleth, a fost capacitatea sa de a recunoaşte natura incoerentă şi neunitară a cărţii şi incapacitatea sa ori poate lipsa de dorinţă de a rezolva enigma structurală a cărţii, adică unitatea structurală de dincolo de creaţia aparent incoerentă. Această incapacitate poate fi atribuită neadecvării metodelor lor de studiu: ei au acordat mai multă atenţie ipoteticului context tradiţional istoric al cărţii decât cărţii înseşi, ca operă literară completă, conform canonului.

2. Interpretarea criticii formaliste

Odată cu apariţia lucrărilor de critică formalistă şi tradiţional-istorice ale lui Hermann Gunkel, cercetătorii încep să analizeze *Gattungen* şi *Sitz im Leben* ale diferitelor tradiţii ale Vechiului Testament. De atunci, timp de mai bine de un secol, metoda criticii formaliste s-a dovedit a fi un instrument esenţial pentru cercetătorii Bibliei, în special pentru studiile vechi testamentare. Inutil să mai spunem, contribuţiile sale la corectarea literaturii sapienţiale au fost inestimabile. Ea ajută să se răspundă la întrebări pe care alte metode nu le-au putut pune şi cărora nu le-au putut răspunde. James Crenshaw a comentat corect cu privire la studiile criticii formaliste ale literaturii sapienţiale, anume că:

„...analiza criticii formaliste progresează doar în măsura în care oferă răspunsuri pertinente la următoarele întrebări: 1) care este scopul literaturii?, 2) care sunt formele literare care alcătuiesc această literatură?; 3) ce poziţie precisă în viaţă ocupau aceste forme?; 4) ce funcţie îndeplineau ele în cadrul vieţii din Israelul Antic?" (**1**).

El continuă, menţionând patru tipuri de literatură sapienţială: 1) juridică; 2) a naturii; 3) practică şi 4) teologică şi trei tipuri de cadre care caracterizează literatura sapienţială: a) înţelepciunea familiei/clanului; b) înţelepciunea de curte şi c) înţelepciunea copiştilor. El mai analizează şi opt forme de scriere utilizate de regulă în genul sapienţial: 1) proverbul; 2) ghicitoarea; 3) fabula şi alegoria; 4) imnul şi rugăciunea; 5) *Streitgespräch* sau dialogul; 6) confesiunea; 7) listele; 8) poezia didactică şi naraţiunea. El analizează Qoheleth încadrându-l în special la punctele 6 şi 8, deşi îşi dă seama că diversitatea formelor utilizate în carte poate „reflecta dorinţa autorului de autoexprimare cu ajutorul întregii rezerve lingvistice aflate la dispoziţia sa". (**2**).

Această metodă, aplicată studiilor despre Qoheleth, ajută la recunoaşterea diferitelor forme literare care alcătuiesc cartea, de exemplu, *mashal* (Ellermeier) şi *reflecţia* (H. Braun). Primele lucrări despre Qoheleth care utilizează această metodă sunt de K. Galling şi studentul său, F. Ellermeier.

O abordare mai recentă bazată pe critica formalistă a lui Qoheleth este cea a lui R.E. Murphy, în seria *„Formele Vechiului Testament"*, în care el analizează argumentat toate pericopele cărţii, sub patru titluri: Structură, Gen, Loc şi Intenţie. În introducere, el recunoaşte faptul că „pur şi simplu nu există consens privind structura Ecleziastului" (**3**). Deşi adoptă structura de bază a interpretării Noii Stilistici a lui A.G. Wright, el se abate uşor de la ea în pericopele 10: 16-11-2 şi consideră că unitatea ar trebui să fie mai degrabă 10: 16-11:6. El observă că „Nimeni nu pretinde că aceasta este o structură logică: ea se bazează pe formă, nu pe conţinut" (**4**). El continuă cu clarificările privind poemul introductiv (I: 3-11) şi sfaturile despre bătrâneţe (11:7 - 12:7), că „Sfaturile despre bătrâneţe (11:7 - 12:7) ies din tiparul acestei forme (adică lozinci/formule goale, refrene etc. identificate de Wright), la fel ca şi reflecţia despre truda omului (1:3-11) din introducere" (**5**). Această interpretare critic-formalistă a lui Murphy reflectă necesitatea de a armoniza rezultatele diferitelor interpretări, pentru a se putea obţine o înţelegere mai largă şi mai bogată a structurii cărţii.

Fără o discutare a genului, această analiză a studiului critic-formalist al lui Qoheleth este incompletă. Ca de obicei, opiniile cercetătorilor sunt împărţite în privinţa genului Cărţii lui Qoheleth. F. Ellermeier (**6**) consideră că această carte este scrisă fundamental în forma *„mashal"*, cu *Sentenz* „cugetare" şi *Reflexion* „reflecţii" cele două subgenuri. R. Braun (**7**) a identificat trei genuri fundamentale în Qoheleth: reflecţia meditativă (*betrachtende Reflexion),* meditaţia (*Betrachtung)* şi învăţăturile *(Belehrung)*. R.E. Murphy descoperă şase tipuri de genuri în Qoheleth: 1) cugetări despre înţelepciune (7:1 şi urm., 9:17 şi urm.); 2) Sfaturi (cugetări cu un ordin sau o interdicţie); 3) Reflecţii (de tipul „Am spus", „Am văzut", „Ştiu", „Am dat", „Cine ştie?", „Cine poate afla?"), care includ şi cugetări în genul proverbelor (2:14, 4:5,6); 4) povestiri-model (exemplu 4:13-16; 9:13-16); 5) preziceri despre nenorociri (2:16; 4:10; 10:16) şi 6) Binecuvântare (10:17). (**8**)

Spre deosebire de Murphy, Loader (**9**) a identificat treisprezece *Gattungen* în Qoheleth: 1) ficţiunea regală; 2) *Wahrspruch* şi maxima; 3) cugetările *„tob"*; 4) comparaţia; 5) metafora; 6) parabola; 7) alegoria; 8) observaţia; 9) auto-adresarea; 10) lamentarea şi binecuvântarea; 11) antilogion (contradicţia în termeni); 12) întrebarea retorică şi 13) admonestarea.

Printre alte studii critice formaliste ale lui Qoheleth se numără şi cel al lui Graham Ogden, care, într-o serie de articole, a studiat forma proverbelor mai „reuşite" şi a identificat câteva procedee retorice, ca de exemplu temele-gemene folosite de Qoheleth 9-12 (**10**). R. Gordis şi mai recent R.N. Whybray au studiat şi ei utilizarea citatelor în Qoheleth (**11**). Whybray a identificat opt cugetări ca fiind citate din alte cugetări sapienţiale ale

căror teme sunt specifice pentru transmiterea Proverbelor 10-29 și susține că ele au fost folosite fie cu aprobare necalificată, fie relativă. (**12**)

Deși studiile criticii formaliste despre Qoheleth nu pot fi ignorate și au adus o contribuție valoroasă la cercetarea curentă despre Qoheleth, ele au limitele lor, după cum ne-a reamintit Crenshaw. Nu trebuie să așteptăm mai mult decât și-a propus metoda să realizeze. Aceste studii sunt valoroase prin faptul că ajută la recunoașterea structurii formale a cărții. Dar nu ajută la înțelegerea, de exemplu, a structurii gândirii lui Qoheleth.

3. Interpretarea literară modernă

De când James Muilenburg a îndemnat cercetătorii să depășească critica formalistă în cuvântul său ca Președinte al SBL (**13**), noi etape ale interpretării literare moderne au câștigat o recunoaștere considerabilă. Ele includ Noua Critică și Critica Retorică, ce au înflorit în special în Statele Unite, în timp ce critica structuralistă, îndeobște asociată cu elvețianul Ferdinand de Saussure și francezul Claude Lévy-Strauss (**14**), atrage și ea adepții săi. Cu toate acestea, există o confuzie cu privire la definiția acestor noi metodologii și a compatibilității lor reciproce. De exemplu, James Crenshaw consideră Noua Critică și analiza structuralistă ca fiind identice, deși diferite de Critica Retorică (**15**). Pe de altă parte, David Gunn vede Noua Critică și Critica Retorică drept doi termeni ai aceleiași interpretări, dar diferite de Critica Structuralistă (**16**). Deoarece toate au câțiva numitori comuni, de exemplu căutarea sensului în structura textului, în mod convențional această parte le va trata ca pe o singură interpretare, deși sunt conștient de pericolele unei asemenea simplificări exagerate.

Ca școală de critică literară în general, mai ales Noua Critică, exemplificată prin ceea ce a ajuns să fie cunoscută drept „lectura riguroasă", caută fraze repetitive, formule goale (lozinci), refrene, simetrii și orice alt procedeu literar sau retoric care poate servi drept indicator structural sau de diviziune. Se concentrează atât pe macrostructură, cât și pe microstructura cărții. Analiza lui A.G. Wright, în spiritul Noii Stilistici, a structurii Cărții lui Qoheleth, din articolul său din 1968, a pus, într-un fel, bazele structurii fundamentale a cărții, întrucât mulți au urmat structura schițată de el. El afirmă că: „...există o repetiție de opt ori în 1:12-6:9 a «deșertăciunii și a vânării de vânt», care delimitează opt unități pline de sens, ce conțin opt observații majore generate de cercetarea lui Qoheleth asupra vieții, plus digresiunile... Când acest tipar se sfârșește în 6:9, urmează imediat introducerea a două noi idei: omul nu știe ce e bine să facă, nici ce urmează după el; și începe un alt tipar verbal. Prima idee este dezvoltată în patru secțiuni, în 7:1-8:17. Sfârșitul fiecărei unități este marcat de verbul «a afla», iar secțiunea finală se termină cu o triplă «nu se poate afla/ști» (8:17) într-un tipar a b a... A doua idee este dezvoltată în șase secțiuni, în 9:1-11:6. Finalul fiecărei unități este marcat prin «nu» sau «nu se știe», iar secțiunea finală se termină din nou cu o triplă «nu știu» (11:5,6), și din nou într-un tipar a b a... Când se termină acest tipar, ne aflăm exact la începutul părții unanim recunoscute despre tinerețe și bătrânețe de la sfârșitul cărții". (**17**)

Peste mai bine de zece ani, el a adus dovezi suplimentare nu numai în sprijinul interpretării sale anterioare, ci și pentru a-și aprofunda semnificativ înțelegerea structurii cărții. Dovezile aduse se bazează pe analiza „numerică" a valorii alfabetice a rădăcinii (...-5, ...-2, ...-30), numărul 37 fiind numărul total al incidenței rădăcinii în carte (cu excepția fie a 5:6, fie a 9:9, datorată alterărilor textului); numărul total de versuri - 222 - din carte etc. (**18**) Deși analiza „numerică" a lui Wright are oarecari implicații pentru structura cărții, ea nu este chiar atât de importantă, cum afirmă Murphy în observațiile sale: „Acestea și alte tipare numerice indicate de Wright nu pot fi considerate simple coincidențe, și astfel ele alcătuiesc un argument solid pentru o structură care depășește diviziunile impuse de conținut și idei." (**19**)

G.R. Castellino (**20**) este un alt reprezentant al Noii Stilistici, care a încercat să facă o lectură minuțioasă a lui Qoheleth, deși el sugerează o altă schiță structurală decât cea a lui Wright. El împarte cartea, pe baza stilului gramatical, în două părți, care se întrerup la 4:16; partea I (1:1-4-16) constă mai ales din povestire la trecut sau imperfect, iar partea a doua (4:17-12-14) începe cu un imperativ: „Fii atent pe unde mergi!", în 4:17, imediat urmat de un imperativ la negativ: „Nu fi iute la vorbă!", în 5:1a. Odată cu schimbarea bruscă și neașteptată de stil după 4:16, Castellino consideră că „Qoheleth nu mai vorbește despre el însuși, ci se adresează cititorului sau ascultătorului, căruia îi împarte admonestări și sfaturi". (**21**)

Fără nicio îndoială, orice analiză a structurii literare a lui Qoheleth trebuie să ia în serios rezultatele lui Castellino și Wright. În opinia mea, structura literară a lui Qoheleth, după cum va fi analizată mai târziu, se află pe undeva la mijloc între Wright și Castellino.

Considerând că structura cărții este greu de determinat, Graham Ogden, în comentariul sau recent, ajunge la o „poziție de mediere", care vede „diferitele părți ale materialului care alcătuiesc cartea ca fiind legate individual de o temă" și speră că „acest lucru va evita problema definirii structurii în termenii unei conexiuni logice dintre o unitate și următoarea". (**22**) Astfel, el susține că această carte se împarte în două părți: capitolele 1-8 și capitolele 9-12. Prima parte este dominată de trei caracteristici: o întrebare programatică despre „*yitron*"-ul omenirii, un răspuns negativ și o reacție pozitivă. A doua parte constă dintr-un material discursiv care elogiază valoarea înțelepciunii". (**23**)

În concluzie, interpretarea literară tradițională consideră cartea o „antologie" fragmentată și disparată, interpretarea criticii formaliste descoperă structură în pericopele individuale, iar o lectură minuțioasă a lui Qoheleth, care vede cartea ca un întreg, consideră cartea fie ca o structură cu o evoluție logică (Wright), fie ca o structură cu o slabă evoluție logică detectabilă (Ogden). Cu toate acestea, fie și admițând o structură foarte elaborată ca aceea din analiza lui Wright, mesajul și concepția teologică a lui Qoheleth încă mai trebuie analizate. În articolul său din 1968, A.G. Wright a sugerat că, dacă se descoperă structura de bază a cărții, atunci „s-ar putea înainta cu încredere pentru a ataca problemele majore rămase (mesaj, gen, unitate) și s-ar putea rezolva ghicitorile esențiale". Acest lucru încă rămâne de făcut." (**24**).

Ținând cont de analizele lui Wright și Castellino, urmează o analiză a structurii literare a lui Qoheleth, după care concepția teologică a lui Qoheleth va fi analizată în următorul capitol.

Traducere din limba engleză de
Liana ALECU

NOTE:

1) James Crenshaw - *„Înțelepciunea"* în *„Critica formalistă a Vechiului Testament"* (ed. J.H. Hayes, TUMSR, 2: San Antonio, 1974) - 225-64 (226), idem - *„Prolegomenon"*, în SAIW, pag. 1-60 (13-20).

2) J.L. Crenshaw - *„Înțelepciunea"*, p. 263; a se vedea observațiile sugestive ale lui Hermisson în *„Studien zur israelitischen Spruchweischeit"*, p. 137-86.

3) R.E. Murphy - *Ecleziastul (Qoheleth)* (FOTL 13), p. 127.

4) *Ibid.,* p. 129.

5) *Ibid.*

6) Ellermeier, *Qoheleth,* I, 1, p. 49.

7) R. Braun, *„Kohelet und die frühhellenistische Popularphilosophie"* (BZAW 150, Berlin, 1973).

8) Murphy, *op. cit.,* p. 129-130; *Idem - „Critica formalistă și literatura sapiențială",* CBQ 31 (1969), 475-83; *idem - „O interpretare formalist critică a Ecleziastului", VII,* în *Lucrări de seminar I (*1974) 77-85; *idem - „Interpretarea literaturii sapiențiale din Vechiul testament",* Interp. 23 (1969): 289-301.

9) J.A. Loader - *„Structuri diametral opuse în Cartea lui Qoheleth"* (BZW 152, Berlin, 1979), p. 18-28; idem „Qohelet 3: 2-8 - *Un „sonet" în Vechiul Testament",* ZAW 81 (1969): 240-242.

10) Graham Ogden, *„Proverbul mai bun (Tob - Spruch), Critica retorică și Qoheleth"*, JBL 96 (1977) - p. 489-505; idem - *„Utilizarea de către Qoheleth a formei „Nimic nu e mai bine"* (JBL 98 – 1979) - 339-50; idem - Qoheleth IX 17 - X2C: *„Variațiuni pe tema puterii și vulnerabilității înțelepciunii"* VT 30 (1980) - 27-37 - idem *„Aluzia istorică în Qoheleth"*, IV 13-16 VT 30 (1980), 309-15: idem - *„Qoheleth IX" 1-16"* VT 32 (1982) 158-69; idem *„Qohelet XI - 1-6"* VT 33 (1983) 222-30; idem *„Qoheleth XI-XII",* VT 34 (1984) 27-38; idem *„Matematica înțelepciunii" Qoheleth IV 1-12",* VT 34 (1984) 446-53.

11) R. Gordis - *„Omul și lumea lui"*, p. 95-108, *„Citate utilizate literar în literatura biblică, orientală și rabinică",* HUCA 22 (1949); 157-219; *idem - „Citatul în literatura sapiențială"* - JQR 30 (1939-40) 123-47: R.N. Whybray *„Identificarea și utilizarea citatelor în Ecleziastul",* VT Sup 32 (1981) – 135, *„Identificarea citatelor în literatura biblică",* ZAW 92 (1980) - 416-31.

12) R.N. Whybray - *loc. cit.* - cele opt cugetări sunt Qoh. 2: 14a; 4: 5, 4:6; 7:5; 7:6a; 9:17; 102; 10:12.

13) James Muilenburg - *„Critica formalistă și mai mult",* JBL 88 (1969): 1:18.

14) Claude Lévy-Strauss - *Antropologia structurală* (Garden City, New York, Cărți Fundamentale, 1963), cf. Daniel Patte - *„Ce este exegeza structuralistă?"* (Philadelphia, Fortress Press, 1976); Robert M. Polzin - *„Structuralism biblic - metodă și subiectivism în studiul textelor antice"* (Philadelphia, Fortress Press, 1977).

15) James Crenshaw - *„Înțelepciunea",* p. 264.

16) David Gunn, *op. cit.,* p. 67.

17) A.G. Wright - *op. cit.,* p. 323.

18) A.G. Wright - *„Ghicitoarea Sfinxului reanalizată: tipare numerice în cartea lui Qoheleth",* CBO 42 (1980), 38-53, *idem, „Noi tipare numerice în Qoheleth", CBO 45 (1983), 32-43.*

19) E. Murphy - *op. cit.,* p. 128.

20) G. R. Castellino - *„Qoheleth și înțelepciunea sa",* CBO 30 (1968) 15-28.

21) G.R. Castellino - *loc. cit.*

22) G. Ogden, *Qoheleth,* p. 12.

23) *Ibid.,* p. 13.

24) A.G. Wright - *op. cit.,* p. 313: dar peste mai bine de zece ani, în articolele sale din 1980 și 1983, el nu pare să fi dezvăluit mai mult din mesajul și teologia lui Qoheleth, deși a adus mai multe dovezi în sprijinul argumentației sale anterioare.

PETÕFI Sándor

Lângă mormânt am stat

Lângă mormânt am stat
Cu mâinile-mpreunate,
Ca o statuie, nemișcat,
Privind florile pe el culcate.
Spre-ntinderea-albastră căta abătut
De pe țărm matelotul:
Cerșetor l-a făcut,
Marea i-a luat totul.

Atât e de senin

Atât e de senin
Albastrul baldachin
Și e de-un verde sfânt
Al pământului veșmânt!
Între verdele pământ și albastra tărie
Cântând se înalță o ciocârlie;
A chemat soarele să treacă-al zilei prag
Și el acum o privește cu drag.

Atât e de senin
Albastrul baldachin
Și e de-un verde sfânt
Al pământului veșmânt!
Pământul e verde și cerul senin, e primăvară...
Dar, Doamne, ce nebunie: să nu ies afară,
Strâmta odaie să n-o părăsesc,
Versuri să stau să șlefuiesc!

Primul meu rol

De curând am fost angajat actor,
Primul rol mi-a și fost dat.
Așa cum dorește al piesei autor,
Am început cu un râs obstinat.

Am râs cu multă plăcere,
Sonor mi-a fost râsul și tineresc,
Dar să plâng îmi vine, când în tăcere
La drumul meu în viață mă gândesc.

Aud cântări de-nmormântare

Aud cântări de-nmormântare.
Pe cine duc la groapă oare?
A scăpat, oricine-ar fi, de chin și de robie:
Îi e mai bine lui acum decât mi-e mie!

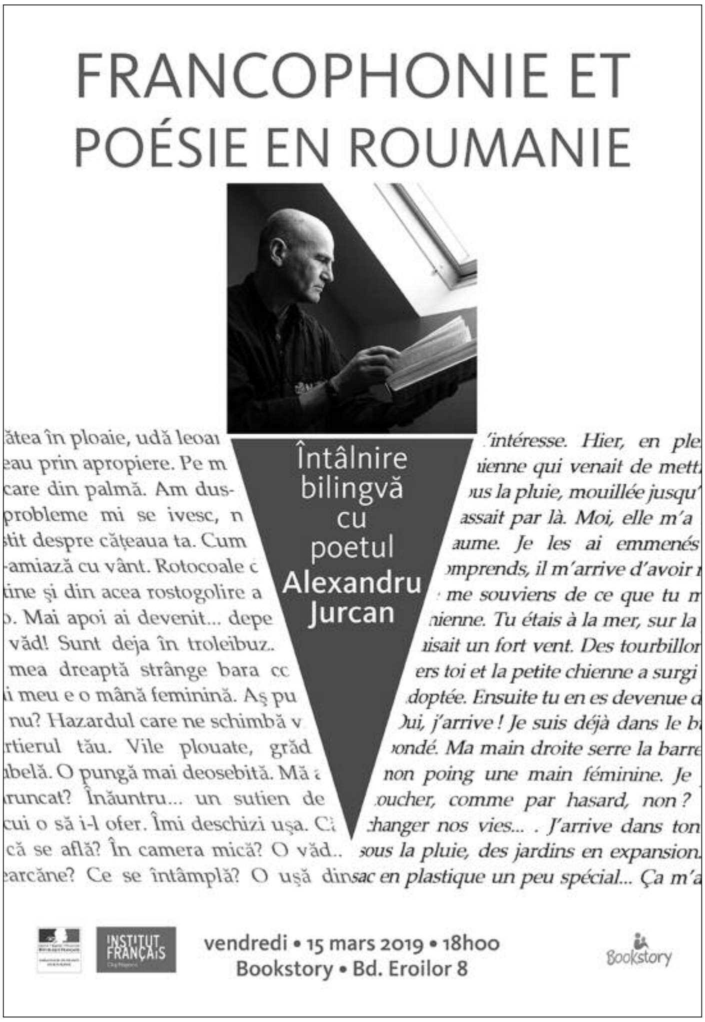
Cortegiul sub fereastra mea ajunge
Și văd că multă lume plânge.
De ce nu mă petrec pe mine?
Măcar atunci n-ar plânge nime!

Traducere din maghiară
Alexandru MĂLĂESCU

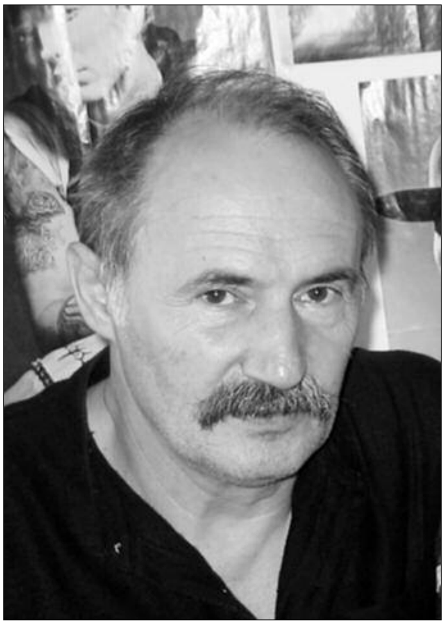
Francofonie la Cluj

Luna martie se conjugă cu francofonia. Institutul Francez din Cluj a programat în 15 martie o întâlnire cu poetul bilingv Alexandru Jurcan, la libraria *Bookcorner*. Moderator: Ioana Bolboacă, de la Institut. Actorii Crisa Bogza, Cătălin Mocan, Vlad Marin au recitat poeme din creația poetului. Traducătoarea Liliana Șomfălean a citit varianta franceză. Au urmat discuții aprinse și tonice despre arta traducerii, despre dificultățile transpunerii în altă limbă. Alexandru Jurcan a răspuns la numeroase întrebări, într-un stil deschis, apropiat de un umor necesar. La final, autorul a oferit autografe pe volumele bilingve (*La capătul morții, Rana albastră, Schimb de oase, Un câine legat de poarta raiului*).

(C.L.)

Omul și șarpele *

Un om a băut și s-a îmbătat. Și trebuia să ajungă acasă. Da' drumul spre casă trecea print-o pădure. Și cum trecea prin pădure, ameţit de băutură şi legănându-se, a rătăcit cărarea. Și s-a făcut noapte și nu a mai găsit drumul. Și atunci s-a așezat la poalele unui copac, ca să se odihnească. A pus capul pe-o măgură, adică pe o scorbură, și a adormit.

Da' în măgura copacului era un șarpe. Însă omul nu a văzut șarpele, că era noapte și era beat. Și șarpele a zis în sinea lui: „Măi, ce om să fie ăsta ca să aibă curajul să pună capul pe mine și să doarmă? Da', zice șarpele, am să îl las până mâine dimineață, când va răsări soarele. Și când s-o scula, am să-l întreb."

Și dimineața, când se sculă, omul văzu șarpele și îi zise:

- Șarpe, șerpișorule, iartă-mă că am pus capul pe tine și am adormit. Da' să știi că nu am știut, că era noapte și am fost beat.

- Da' cum adică ai fost beat? Ce e asta, să fii beat?

- Păi... bei și te îmbeți, spuse omul.

- Da' ce bei?

- Vin, ce să beau?

- Ei, uite că lucrul acesta nu îl știu. Da' dacă mă înveți și pe mine, am să te învăț și eu ceva ce tu nu știi.

- D-apoi ce ai să mă înveți tu pe mine, șerpișorule, că tu ești șarpe, iar eu sunt om... și știu mai multe decât tine.

- Dar graiul păsărilor și al animalelor îi știi?, întrebă șarpele. Eu te pot învăța graiul lor... Numai să nu spui la nimeni nici ce te-am învățat, nici de la cine, că dacă spui, mori!

- Bine, se învoi omul. Și scoase sticla din sân și îi dădu șarpelui să bea.

Și bău șarpele, și bău, și bău... Și după ce goli toată sticla, se făcu cerc și începu a se rostogoli prin pădure. Și se rostogoli, se rostogoli, și se dădu cu capul de toți copacii, și în cele din urmă se opri la picioarele omului și zise:

- Mă doare capul și nu mai știu de mine... Da', pentru că m-ai învățat un lucru pe care eu nu îl știam, te voi învăța și eu graiurile. Vino să îți suflu în gură știința mea.

- D-apoi cum să îmi sufli în gură, că tu ești șarpe, iar eu sunt om?

- Bine, atunci du-te la iaz și ia o trestie, și am să îți suflu prin ea.

Și aduse omul trestia. Și șarpele suflă o dată.

- Ei, zise șarpele, ai prins ceva?

- Mai nimic, spuse omul.

Și atunci, șarpele mai suflă o dată.

- Da' acu?, întrebă el.

- Parcă înțeleg ceva...

- Și atunci, șarpele suflă și a treia oară.

- Vai de mine, șarpe, pe toate cele le știu, mai mult decât tine...

- Ei... Da' ține minte: să nu spui la nimeni ce știi și de la cine știi, că dacă spui, mori!

- Așa va fi, spuse omul. Și își luă la revedere de la șarpe și merse în calea lui.

x x x

Într-o zi, omul era cu femeia lui în grădina casei. Și acolo auzi ce le spunea cocoșul găinilor sale, care fugeau de el, și se puse pe râs. În altă zi, auzi vrăbiile de pe gard, care își ciripeau de dragoste. Și iarăși începu a râde. Iară femeia lui îi spuse:

- Măi, omule, ce e cu tine, că tu nu râdeai așa, din senin?

- Ia, nimic, ce să fie?

În altă zi, omul era cu femeia lui în munte, că avea stână. Și într-o noapte a auzit câinii lătrând și a ieșit afară. Și omul auzea ce vorbeau între ei câinii cei tineri:

- Să-i lăsăm pe lupi să intre în țarcul oilor, spuneau ei, și ne-om alege și noi cu un os de ros.

Da' Grivei, care era câinele bătrân și credincios al omului, le zise:

- Numai să îi lăsați voi pe lupi să intre la oi, că un colț mai am, și pe ăla îl bag în voi!

Și câinii cei tineri nu îi mai lăsară pe lupi să intre la oi.

A doua zi, când se sculă, omul îi chemă pe ciobani și le spuse:

- Pe toți cățelandrii să mi-i omorâți, numai pe Grivei să-l lăsați în viață, ba să îi dați și mai multe oase!

- Da' cum să facem asta, ziseră ciobanii, că ăia tineri sunt puternici, iar Grivei e bătrân?

- Așa să faceți!

Și ciobanii îl ascultară. Însă nevasta omului spuse:

- Da' ce poveste mai este și asta, ca să omori câinii cei tineri? Măi, omule, ce e cu tine? Tu știi ceva și nu vrei să-mi spui...

Azi așa, mâine așa, „Măi, omule, ce e cu tine, că tu știi ceva și nu vrei să-mi spui?", îi zicea nevasta. Da' el nu

și nu, că nu știe nimic. „Și dacă nu știi, atunci de ce râzi cu vrăbiile? Și de ce ai tăiat câinii cei tineri?", întreba iarăși femeia.

Azi așa, mâine așa, și până la urmă omul se hotărî să îi spună... Da' știa că dacă îi spune, moare... Și atunci își făcu tron... Și îl puse în mijlocul curții.

Și se auzi în sat că omul care avea oi la munte știe când moare și că moare azi; și că și-a făcut tron. Și atunci a venit tot satul la gardul omului, să vadă ce se întâmplă.

Și omul se urcă în tron, cu gândul să-i spună neveste-sii taina lui. Dar tocmai atunci, cine vine țanțoș și îi vorbește stăpânului în limba sa? Cocoșul! Care bătu din aripi, se urcă pe tron și îi spuse stăpânului în limba lui cocoșească:

- Ce faci, stăpâne? Te-ai gândit să mori? Și pentru ce? Eu am o sută de găini și pe toate le calc. Și tu o muiere ai, și nici pe aceea nu o ții în frâu?

Și stăpânul înțelese ce îi spuse cocoșul. Și coborî din tron, și îi dădu muierii o mamă de bătaie, și îi închise gura cea aducătoare de moarte, și îi zise:

- Ce știu eu știu pentru mine, și nu am dezlegare să spun nimănui, că dacă spun, mor. Închide-ţi gura, ca să nu mori înaintea mea!

Și așa își ținu omul făgăduiala către șarpe, că era și păcat să moară un om așa de înțelept, care știa mai multe graiuri decât orice om...

*** Notă**

Povestea de mai sus am ascultat-o înregistrată pe o bandă de casetofon, la Pitești, în anul 1977, într-una dintre strălucitoarele zile de vară tinere... Povestitorul este moș Ion al lui CUNE, pe numele său adevărat Ion SIMION, din satul Moldoveni, comuna Islaz, județul Teleorman. În mod miraculos pentru memoria mea, am reținut povestea la a doua „lectură" audio. Și iată că o trec pe curat abia acum, după atâția ani...

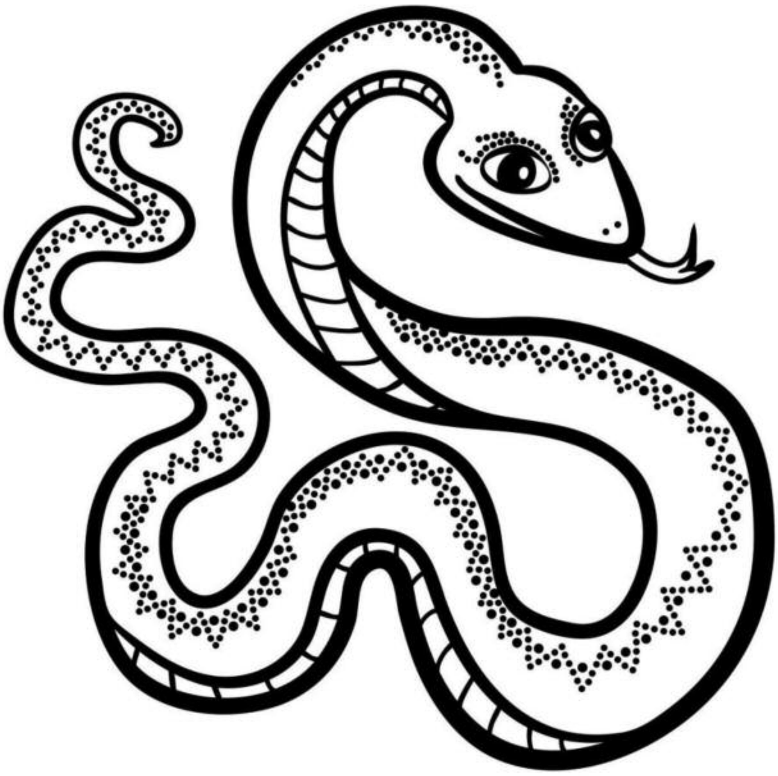
De atunci, am spus-o de câteva ori celor care au avut timp să mă asculte, prima oară în 1977, unui prieten, Mihai, plecat la scurtă vreme în America, și Doinei Berchină, redactor la Radio România și colaborator la Televiziunea Română, care a făcut cu mine o emisiune de 20-30 de minute la TVR, unde am vorbit despre poezie și debutul meu editorial cu placheta *Departele Epimenides*.

De la nepoata lui moș Ion al lui CUNE, care a făcut înregistrarea, am aflat că acesta știa o mulțime de povești, parte din ele din *1001 de nopți*... O memorie, dar și o pasiune de zile mari...

Povestea *Omul și șarpele* m-a cucerit mai întâi pentru că am auzit-o spusă, pur și simplu, în graiul lui Moș Ion, apoi, pentru frumusețea ei, ca întreg, și pentru episodul transmiterii înțelepciunii șarpelui. De altfel, acest episod l-am și comentat într-un pasaj despre inspirație, din eseul *Poezia modernă și destinul ei*, scris în anul 2005, publicat în volumul *Destinul poeziei*.

În ceea ce privește povestea redată aici, trebuie să spun că ea nu avea nici titlu, nici final. Așadar, acestea îmi aparțin, și sper ca ele să fie în spiritul poveștii. Interesant ar fi, desigur, să compara varianta mea cu originalul (dacă acesta există în vreo culegere de basme românești), și să punctez deosebirile...

A relatat Virgil DIACONU,
aprilie 2019

Constantin DEHELEAN

pe gheața Septentrionului

când s-a spus că adevărul
nu poate fi decât unul singur
și că miezul nopții nu poate fi același
într-o noapte multimeridională,
Eel a trecut peste aplauzele lui,
imperceptibil,
ca un dirijor al unei orchestre surde,
ca o noapte albă peste gheața Septentrionului...

glasul meu este dogit și spart,
glasul lui este imens,
tunător...
și noi doi
suntem un tors al nopții
loviți de cristalele izvorâte dintre colții
câinilor hămesiți din poemele care se scriu acum
și care se îngână în cercul acestei lumi
„perfecte”...

***

tramvaiele se adună
într-un zumzet, într-un scrâșnet,
parcă ar fi fiare vechi în gura presei
ca al câinilor hămesiți
care se îngână în cercul acestei lumi
„perfecte”...

atunci eu
cu cele o mie de brațe ale mele, ca ale macaralelor,
strânse de pe un tablou
fără început și fără sfârșit
îmi caut în noaptea
oarbă
surdă
norocul
ca al câinilor hămesiți
care se îngână în cercul acestei lumi
„perfecte”,
și zic:
„Tată,
ce rece este mila ta!”

stârnind râsul

venind din Țara Fax
simt nevoia să vă spun totul
despre menirea mea între voi
și despre câte n-ar mai fi să vă spun...
totul se concentrează
în moleculele apei dintr-o cascadă a poemelor,
și sunetul ei dezorientat
este obsesia mea mai veche...
am fost și ieri, și deunăzi, nedumerit

din inima mea albastră
ca salamandra soarelui din Canton
respir un soare obsedant, nesfârșit și greu
ca zidul chinezesc...

propovăduitorul Turmei s-a rătăcit
în timpul concentrat ca în granule transparente
atârnă Turma în osul ochiului
ca o șiră de fum greu
sărutându-l pe Eel
când s-a lipsit de verticalitatea noastră;
și fumul lui se cațără, se cațără
în veacul încovoiat ca un copil
îmbătrânit prematur
așteptând timpul nostru...

și tot așa cuvintele se ucid între ele...
și sărutul lui Eel – un poem întors –
este un râs strepezit
parcă e presărat cu nisip...

senzațiile noastre tari sunt adevăratul timp,
eu nu vă vorbesc despre singurătate
ca despre cavitatea Lui craniană,
pentru că Eel și-a șters singur conștiința
într-o criză de foame,
și începând s-o mănânce
a adormit din nou
cu o secetă în gât,
cu o foame în suflet,
cu o gheară în trup...

simt nevoia să nu fiu singur
ploșnița deșertului îmi dumică, gâtuită,

resturile meselor noastre
apoi, strivită
de conştiinţa propriilor interese,
se rostogoleşte peste Sisif,
făcându-l de râsul deşertului,
al peştilor fosilizaţi în rocile fosilizate
de la suprafaţă,
şi al singurătăţilor extreme,
oră la oră,
ochi la ochi,
ca un vin de Porto revărsat
în Oceanul revărsat în deşert...

***

toate acestea îmi provoacă râsul
un fel de beţie pe care am tot avut-o mereu,
şi pentru care îl iubesc atâta...

toate culorile zac
în tremurarea zenitului
făcându-se un curcubeu
sfâşiat de vântoasele deşertului...
în fapt vânturi ce bat
înfrigurate, înfrigurate...
apoi mă trezesc,
şi totul tresaltă, tresaltă şi se muşcă
pe sine; umilite sunt umbrele şi luminile,
vântul se răstigneşte în privirile mele
când Eel mă cheamă la el...

toate Uraniile se aleargă
pe circumferinţele radiale
ale întruchipărilor Lui, nebănuite fantasme
stârnind râsul meu,
poate şi al vostru...
Abecedar al cunoaşterii de sine.

un poem tragic
este suflarea mea...

munţii cei mari
sunt un drum al Damnatului
ce se încalecă unii pe alţii
până sus la Eel...
când Acela vine spre mine din Ţara Fax
zicând:
„Am văzut copilul tău,
am văzut uimirea din ochii lui catifelaţi
dar am văzut şi chipul Tău
ca o biserică,
lăcrimând,
şi lacrimile tale
zdrenţe pe care le duc la obrazul meu
sărutându-le
îmbujorat şi roşu de atâta bucurie...”

***

toată alergătura aceasta este de fapt
un du-te-vino de sentimente,
dar înţelegerea mea cu tine a fost
să nu mai vii...
pentru că spaima ta este prea vizibilă
pentru mine şi pentru cei de lângă mine
care sunt prea grăbiţi...
simt că este nevoie din când în când de amintiri
chiar şi de cele pierdute definitiv

***

târziu, târziu
citesc spre aducere-aminte
prima amintire cu tine
scrisoarea ta frumos caligrafiată,
scrisoare înfometată de nevoia fericirii...

printre stropii de ploaie
îmi spăl păcatul
de a te iubi...
de ce?...

poemul

poemul adevărat este acela
care umple golul dintre noi...
poemul adevărat este acela
care defineşte veşnicia singurătăţii mele...
poemul adevărat este acela
care alcătuieşte quadratura forţei...

apoi,
un alt poem adevărat este şi acela
care alcătuieşte o altă forţă primordială,
neliniştită, uneori laşă, dar foarte adevărată...
va veni însă o clipă unică...
şi atunci îţi vei aminti de primul meu poem
venit din amintirea creierului pârjolit...

***

ultimul poem al meu
este o biserică părăsită
... şi stau şi-ţi aduc rugă:
„Priveşte-mă, Doamne,
dă-mi bătaia Aripii Primordiale...
şi fă-mi auzit
poemul meu neauzit!...”

Veronica BALAJ

Despre aşteptare. Poveste

femeie, femeie,
stai
şi-nfloreşti spre ofilire
pe-ostrovul
cu maluri mişcătoare
n-ai vrea
să ţeşi din firele părului tău
o aşteptare - chemare?
îi cântă marea
în parabole false...
femeie, şoptesc apele
într-un legământ bizar
{vagabond peste ape}
aşteptarea ta va fi
operă de artă
femeia prinsă-n joc
împleteşte din părul tăiat
chipul dragului Ulise
noaptea
în cârdăşie cu marea,
umple chipul de viaţă
bântuie ferestrele,
dă târcoale casei,
alungând sperietoarea din grădină
fântâna dă-n clocot
barca singură o porneşte
în larg
zgomot de ape corcite
din mare şi cer venite
se-abat
Uliseee, vină-i de hac!
strigă femeia peste aşteptare
şi noapte
nu mai am părul până la brâu,
dar ştiu să răsădesc
melci şi scoici
pe pragul înflorit.

About awakening. Tale

Woman, woman,
you stay
and bloom till you dry and fade away
on the bank
with moving shores
don’t you want
to weave from you hair
the awaiting – the call?
it sings to her the sea
in false parables...
woman, are whispering the waters
in a strange vow
(vagabond over their waves)
your awaiting will be a masterpiece
the woman caught in the game,
is weaving from her cut hair
the face of her dear Ulysses
the night
in collusion with the sea,
is filling the face with life
it is haunting the windows,
going round the house,
chasing the scarecrow from the garden
the fountain is boilling
the boat starts to sail alone
in the large
sounds of crossed noises
from the sea and sky
deviate
Ulysses, conquer them!
shouts the woman over the awaiting
and night
I don’t have anymore my hair to the waist,
but I know to transplant
snails and shells
on the florid threshold.

Happy face

În plin ospăţ
cântecul păsării temute
defăima
virtutea mesenilor serii
trecători
prin amor şi beţie
cântau
vino, străine, la masa
cu fecioare
şi cupe de vin
sătui de lege să bem
puterea trufiei
multe-am văzut

în căile noastre...
primejdii
scăpate din frâu
ne-au mântuit nădejdea
hai să-mpărţim
vremea din urmă
frăţeşte
și vă-ndemn
răsplătiţi viclenia
de seară
ocară morţii să daţi
pasărea, iat-o, soarbe
din cupe
pline cu bine și rău
cântă și-ncepe să moară
cu suflet de om.

Happy face

(new version)

In the middle of the feast
the song of the dreaded bird
was slandering
the virtue of the guests in the night
transient
through love and drunkenness
they were singing
come, you stranger, at the table
with virgins
and goblets of wine
sick of the law to drink
the power of arrogance
a lot we saw
on our ways...
dangers
freed from control
saved our hope
let's share
the time of the past
like brothers
and I urge you
to reward the cunning
of the night
to insult the death
the bird, look at her, it sips
from the goblets
filled with good and bad
she sings and starts to die
having a human soul.

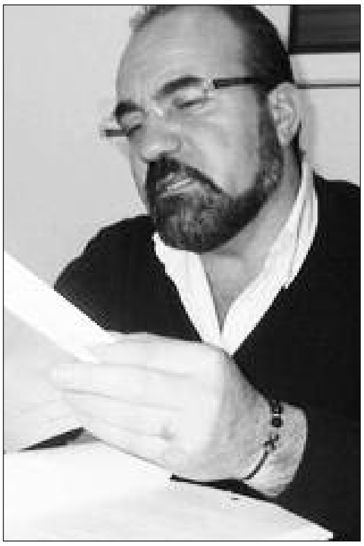
Trofeu ascuțit

lumina, trapezistă blondă,
balansează...
eu, spectatorul
purtând mănuși pictate
într-un imperiu
circular, ficţional,
aştept saltul de foc
de unde
va ploua peste lume cu vorbe
fosforescent-înţelepte
pentru good Earth
s-o alege altceva
și de anul ăsta
decât
rănile Evei
tatuate pe chipul meu
de la facerea lumii încoace
o fi vreo minune
și-n această vară
în bluzon orange
purtată de râsul meu inutil
trofeu ascuţit
o fi ceva la urmă
din prezentul
cu o piatră la gât
salvat de banalitate
la umbra versetelor
cărţii sfinte...

Sharp trophy, the question...

The light,
blonde funambulist
is ballancing...
me, the witness
wearing painted gloves
in an empire
circular, fictional,
I'm waiting the jump through fire
from which
it's going to rain on the world with words
phosphorescent and wise
for the good Earth
it will be at least
something else of this year
than
Eve's wounds
tattooed on my face
from the beginning of the world
it will be something else
of this summer
in an orange jacket
carried by my smile in vain
sharp trophy
could be something in the end
of this present
with a stone tightened to the neck
burnt by banality
and the verses
of the saintly scriptures...

Firiță Carp și elogiul prieteniei

Firiță Carp – „Timbre de lipit pe suflet", Editura Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, București, 2018

Un stil absolut personal și novator marchează scriitura poetului Firiță Carp și volumul „Timbre de lipit pe suflet", apărut sub auspiciile Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, în 2018.

În fapt, ni se propun aproape 100 de editoriale, texte reflexive și funcționale menite să surprindă – paradoxal! – chiar latura poetică a semnatarului, nenumăratele sale plonjări în liric dând structurilor epice forță și încărcătură.

Firiță Carp uzitează la maximum de aptitudinile sale artistice, amestecând fericit genuri și stiluri, ceea ce a (re)ieșit purtând o amprentă de unicitate fericită, care îl poartă pe lector

prin toate cotloanele minții și sufletului său bogat de frumos, starea de suspans fiind lămurită numai în ultimele rânduri ale fiecărei tablete.

Lectura este codimentată din plin de nuanțe și particularități specifice fiecărui personaj, detaliile mărind suspansul cu fiecare rând, artificiu prin care autorul face din cititor un adevărat complice.

Există, ca un fir roșu, căldura și respirația prieteniei, adesea Firiță Carp plonjând în lumea filosofiei ca argumentare pentru propriile susțineri, demers menit să ridice substanțial calitatea scriiturii și să dezvăluie un om de o aparte profunzime, capabil să dezvolte și să abordeze de pe mai multe planuri sau viziuni și direcții tema supusă discuției.

Meritat și inspirat scoasă la o editură a jurnaliștilor, cartea e de departe un elogiu adus prieteniei, o carte de-acum etalon. Autorul este un hipersensibil, căldura și blândețea din fiece rând făcând să transpară fericit punți de suflet, fire nevăzute de emoții între autor și cei frumos „încondeiați".

Nu deranjează deloc nici anumite căderi în descriptivism, acestea fiind doar căi de întregire a unui portret al persoanei vizate, iar desele repetiții nu sunt efecte ale puținătății limbajului, ci dorință expresă de subliniere, de întărire a unei idei, a unui aspect anume.

Ziaristul își face simțită prezența din plin, comicul, ironia și subtila înțepătură dând farmec și consistență.

Volumul este susținut de scurte prezentări făcute de alți doi mari corifei ai prieteniei literare, Ştefan Mitroi și Florin Dochia, scriitori care nu mai au nici ei nevoie de vreo prezentare.

„Firiță Carp e de meserie prieten. În sensul că mizează pe sentimente în relațiile cu semenii săi, beteșug de pe urma căruia s-a ales cu o impresionantă colecție de oameni frumoși. De multe ori, pune frumusețe de la el, ca să nu aibă nimeni de suferit. Îl ajută, ce-i drept, și cuvintele, dându-i din frumusețea lor. Firiță Carp dă mai departe ce împrumută de la ele. Pe baza acestui împrumut s-a născut cartea de față", spune Ştefan Mitroi, atrăgând atenția asupra esenței unui om care a reușit să-și pună pe hârtie propriul mod de-a fi, şi astfel să nemurească inspirat o pleiadă de emoții și stări.

Florin Dochia vorbește despre-o „carte de noptieră" și punctează: „Oameni, locuri, întâmplări, toate cu semnificație pe care Firiță Carp o descoperă acolo unde alții ar trece nepăsători și orbi. O etică *sui generis* traversează scriitura angajată a autorului îndrăgostit de cele frumoase și de cele pline de viață adevărată. Reflecția benignă la rosturile existenței, stilul căruia îi imprimă un aer senin de sfătoșenie fac lectura tabletelor o desfătare nu doar intelectuală, ci mai cu seamă artistică".

Una peste alta, o carte scrisă din suflet, pentru sufletul prietenilor, cu tot sufletul!

David Boia și exercițiul căutării în cuvânt

David Boia – „Portal cu îngeri", Editura „Casa Cărții de Ştiință", Cluj-Napoca, 2016

Tipărit în condiții grafice bune la Editura „Casa Cărții de știință" din Cluj-Napoca, volumul „Portal cu îngeri", semna(la)t de David Boia, nici nu știu unde poate fi încadrat cu adevărat, câtă vreme-ntre coperți găsim puse una după alta scrieri de formă și substanță diferită, absolut într-o ordine aleatorie, principalul criteriu de ordonare fiind de departe încadrarea cât mai bună pe o pagină.

Ni se propun nenumărate poeme „Tanka” sau „Haiku”, anecdote, „Antimetabole aforistice” și chiar câteva poeme (mai) de respirație, însă absența unui cuprins ne împiedică să spunem exact numărul acestora, pentru că ar fi trebuit să facem cu adevărat contabilitate.

Oricum, nici paginile de gardă nu respectă canoanele Bibliotecii Naționale a României, absența descrierii CIP vorbind despre amatorismul celor de la această editură, astfel amprentându-se negativ toate reușite artistice ale poetului clujean.

Totuşi, dincolo de aceste lacune săritoare în ochi, remarcăm uşor aplecarea spre-o anumită interiorizare, metafizicul sau încercarea de pătrundere și înțelegere fiind firul roşu care străbate această carte.

Destul de introvertit, poetul nostru caută și se caută în cuvânt, abordarea mai multor genuri și stiluri trădând nesiguranță, dar și faptul că nu a reușit să-și definească un stil propriu.

Predomină izul filosofic, însă nu întotdeauna dorința de reliefare a unei idei generează performanțe lirice sau stilistice, căderea în descriptivism sau căutarea cu disperare a rimei afectând substanța creațiilor propuse.

Se remarcă faptul că și în cadrul și spațiul aceleiași creații avem dese ruperi de ritm și schimbări de teme sau de abordare a acestora, inclusiv de treceri bruște de la strofe de trei versuri la altele de patru.

Oricum ar fi, acele poeme „Tanka” sunt niște fulgurații de gând în marea majoritate a cazurilor, fapt ce influențează consistența poemelor de respirație, îndeosebi a acelora în vers alb.

David Boia vorbește cu sine însuși, chiar despre sine, într-un demers de clarificare existențială menit să îl definească în relația lui cu virtuozitățile Cuvântului, acestea incumbând, deopotrivă, o anumită acceptare a tăcerilor sau vorbirilor, condiție expresă de a se recunoaște în tot ce este uman.

Nu este egocentrism, ci doar o căutare menită limpezirii propriului destin, o tăcere capabilă să rețină și să reliefeze, ca un adevărat seismograf, toate zvâcnirile pașilor făcuți prin viață: „De fiecare dată cât mai inventive/În plan sentimental și afectiv/Mi-am dedicat prezentul la infinitive” (*Autodedicație*), sau: „Aliat cu frunza și cu ramul/De câte ori mă doare neamul/Invoc cu stăruință hramul” (*Rugăciune*), sau: „Am estimat iarăși munții/Cu sârg din propria inițiativă/Pe plaiuri natale și nu numai/.../Nu vreau să intre acolo impostori/Și totuși le-am cerut iertare/De la poale până peste piscuri” (*Estimând munții*).

Ceea ce rămâne cu adevărat singular în urma lecturii este gândul vieții și al morții, o trăire de-o aparte intensitate, o obsesie care restrânge vizibil cadrul de desfășurare, tematica extincției apărând de niciunde, o poezie în care se clarifică – sau în care poetul își clarifică sieși – înțelesuri nu atât prin judecata minții, cât prin rațiunea inimii acaparând.

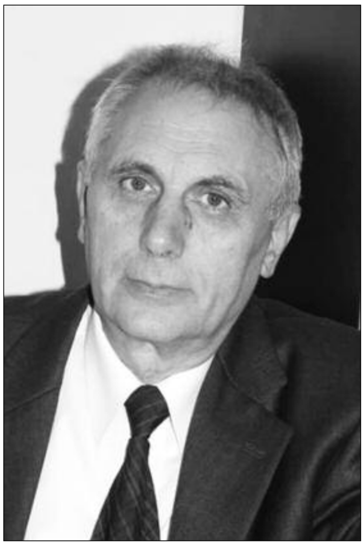
Întristează clar condițiile editoriale, fapt ce accentuează partea goală a paharului în această carte pe nedrept expusă, context în care spun răspicat că dacă ar fi fost corect îndrumat și manageriat, poetul ar fi putut obține infinit mai mult, și la fel de mult lectorul.

Ioan Romeo ROŞIIANU

Portretele

Era o anumită corespondență între transformările în derulare din satul de șes, viața învățătorilor și portretele afișate în sălile de clasă. La nici un an de la venirea familiei de învățători în satul de baștină, portretul unui tânăr cu privirea senină și încrezătoare fusese dat jos de pe pereți și înlocuit cu o mulțime de alte portrete, aranjate pe două serii distincte.

Pe de o parte, în fiecare sală de clasă, pe peretele cu ferestre, dinspre drum, erau afișate patru portrete-bust, în mărimi naturale, din care priveau, în ordine, doi bărboși, un tip cu capul oval, ca un ou, și cu bărbuța tunsă scurt, și altul cu mustăți mari, soldățești și vârfurile tăiate în linie dreptă, fără a fi răsucite în sus sau în jos. Erau cei patru mari dascăli ai viitorului comunist al omenirii. Dacă primii visaseră și previzionaseră acest viitor, ultimii doi s-au apucat să îl transpună în practică prin orice mijloace violente posibile. Dacă primii doi visau victoria noii societăți în țările capitaliste cele mai dezvoltate, pentru a se asigura un trai decent pentru toți, Cap Oval a ajuns să teoretizeze victoria revoluției proletare în „veriga cea mai slabă”, cu cele mai multe contradicții sociale acutizate, fără să-l mai intereseze standardul de viață al oamenilor. Din ultimii doi, Mustăcilă cel puțin era atât de stăpânit de ideea conflictelor sociale, încât considera că lupta de clasă se ascute chiar pe măsură ce noua societate se consolidează. Încă în viață și beneficiar al Marelui Război, fiindcă ajunsese să stăpânească o mare parte din Europa, era slăvit pentru trăsăturile lui sadice până și în cântecele învățate de elevi la orele de muzică: ,,Ca și bravii pionieri sovietici,/ Zdrobi-vom piedici,/ Stalin ne e dascăl înțelept:/ Pentru tot ce-i bun și drept/ Ne-a sădit iubirea-n piept,/ Ura pentru dușmanii nemernici”. Va să zică, *zdrobire* și *ură față de dușmanii nemernici*, iată ce calități gândea marele dascăl al sovietelor și al popoarelor, învățându-i și pe pionieri că se pot însoți cu iubirea pentru tot ceea ce este bun și drept.

Pe de altă parte, pe peretele din fundul clasei, opus intrării, erau postate o mulțime de alte portrete de aceeași mărime ale liderilor politici autohtoni. Autohtoni, vorba vine, pentru că, pe lângă unele nume mai cunoscute, cum ar fi Gheorghe, existau și altele mai puțin sau deloc frecventate, cele mai stridente fiind cele de Chișinevski și Pauker; primul asociat cu prenumele Iosif, iar ultimul cu Ana, ambele atât de iudeo-creștine, dar pe școlari numele de Ana îi ducea cu gândul la *Legenda meșterului Manole*. Pe elevii care priveau mai cu atenție portretele îi izbeau cel puțin două caracteristici comune: nicio figură nu se uita la ei, nu îi privea în ochi, ci toate aveau privirile orientate în sus, oarecum spre cer, spre o lume necunoscută, după cum toate aveau capetele ușor întoarse într-o parte, încât nu li se conturau pe deplin ambele pavilioane, de parcă fiecare ar fi fost într-o ureche.

Pentru o privire matură, mulțimea portretelor indigene sau alogene, cu figurile lor înțepenite și privirile îndreptate spre intermundii, nici spre pământ, dar nici spre cer, sugera o gândire la unison, a unor inși care se credeau zei sau dumnezei și care trăiau în Olimpul lor, fără a se sinchisi prea mult de pământeni, de oamenii simpli, pe care clamau că îi reprezintă. Politicește vorbind, portretele lor implicau mai curând nu ideea de democrație, ci de dictatură, o dictatură ce se voia democratică sau, ceea ce însemna cam același lucru, o democrație ce se voia dictatorială. În mod cert, figurile nu erau agreabile și nu te puteai confesa sau adresa personajelor reale reprezentate. De fapt, era vorba nu de o corelație între portrete sau liderii înfățișați și cetățeni, ci despre un sens univoc, care pornea dinspre portrete sau lideri spre oameni.

În condițiile date, învățătorii sau profesorii mai în vârstă din localitate, care aveau un anumit fler politic, au căutat să se replieze. Unul dintre învățători și, totodată, țăran înstărit, a găsit cu cale că este mai bine să se ocupe în continuare de agricultură, în principal, și de școală, în mod secundar. Își secera singur lanul de grâu, stând pe un scăunel pe care și-l lega meșteșugit cu o serie de curelușe în spate, la nivelul șezutului. În clasă le dădea ceva de rezolvat elevilor și, nu o dată, adormea de oboseală cu capul pe sau lângă nedespărțita lui căciulă de oaie, de formă conică. Pentru a nu se plictisi, cei mai neastâmpărați din clasă îi luau căciula și i-o așezau când într-o parte a capului, când în alta. Al doilea învățător, căci nu erau decât doi, la fel de voinic, dar mult mai corpolent și cu un cap mare, pătrat, dispus pe un gât scurt, stabilit în sat prin căsătorie cu fiica unui vechil, era pe cât de comod, chiar leneș, căci nu sporise cu nimic casa și gospodăria socrului său, pe atât de șiret. Se spunea că, politic, înainte de 1940, frecventase un cuib legionar, dar, sfătuit de cineva sau datorită propriului fler, încă înainte de agățarea portretelor pe pereți, se înscrisese la comuniști și, acum, în perioada portretelor, iată că devenise directorul școlii. În schimb, profesorul de științe exacte, care fusese un vechi liberal, deși partidul său încă nu se desființase, trecuse totuși la P. S. D., gândind că acesta este mai apropiat de P. M. R., adică de comuniști. Cum profesorul și soția acestuia, învățătoare proaspăt pensionată, fuseseră nașii de cununie ai noilor învățători sosiți de la școala din satul din deal și le botezaseră toți cei patru copii, n-a fost greu ca nașul să-i convingă pe fini să se înscrie în P. S. D., ceea ce aceștia au și făcut, dornici să participe și ei la înnoirea societății. Numai că, peste puțin timp, după ce fusese dat jos portretul cu tânărul rege, socialiștii fuzionau cu comuniștii și, la ședința de fuzionare, a fost înscrisă în partid numai doamna învățătoare. În cazul domnului învățător contase reclamația de la dosar, invocată de tovarășa de la raionul de partid, care condusese ședința. Dat fiind că ședințele de partid deveniseră nu numai dese, ci și lungi, până târziu în noapte, domnul învățător participa la unele dintre ele, pentru a-și putea însoți noaptea soția spre casă, dar, cum s-ar zice, fără drept de vot. Oricum, fiecare era cuprins în tumultul transformărilor și, cel mai mult, în procesul de alfabetizare, care se desfășura când în casa învățătorilor, când la locuința neștiutorilor de carte.

O altă schimbare a portretelor afișate, cu repercusiuni aproape insesizabile în viața locuitorilor, a fost și reducerea numărului lor. Cel puțin două portrete fuseseră date jos. Elevii remarcaseră că dispăruseră portretul femeii cu nume străin și într-o ureche și încă unul, al unui bărbat, Vasile Luca. Aceștia ori se urcaseră la cer, în lumea zeilor, ori căzuseră jos, pe pământ, ceea ce era și real. Băiatul mai mic al învățătorului, devenit și el elev, citea în ziare că ambii căzuți forțaseră procesul de colectivizare, adică îi obligaseră pe oameni să se înscrie în colectiv, în loc să-i convingă. Dar, oare, ceilalți afișați nu știuseră de la început acest lucru și nu-l încurajaseră? Nu asculta el, elevul, la „galenă", aparatul de radio cu căști al părinților, transmisiuni de la marile manifestații din București, în care se striga: „Pauker și Gheorghiu-Dej au băgat spaima-n burgheji!"? Încurcată mai era și politica! Consecințele în viața satului fuseseră, practic, inexistente, pentru că abuzurile fuseseră comise și „mortul de la groapă nu se mai întoarce".

Lumea a răsuflat parcă mai ușurată atunci când, dintre cele patru tablouri cu mai marii întregii lumi, a dispărut portretul lui Mustăcilă. Cât privește tablourile cu politicienii din interior, până la urmă, din multe câte erau, a mai rămas unul singur, al celui supranumit Dej. Ce se întâmplase cu ceilalți? Comiseseră și ei erori sau era vorba de consolidarea democrației prin centralizare? Dar oare conducerea democratică poate fi exercitată democratic în mod unipersonal?

O poveste de iarnă cu o mașină neagră

Erau nopți de iarnă geroasă, cu zăpada depusă peste tot, albind ogrăzile și ulițele satului. Erau, deopotrivă, nopți cu lună plină, care invada cu fulgi luminoși spațiul dintre pământ și cer. Prin fereastra de care se izbeau fluturii selenari se vedeau clar până și umbrele proiectate de crengile mărului din grădina ce da spre drum. Mașina neagră, cu farurile stinse și motorul oprit, se strecura mai mult lunecând sub gardul din dreptul ferestrei. Oricum, era așteptată. Cu lumina stinsă, ridicându-se din când în când din pat, învățătorul sau învățătoarea dădea marginea perdelei într-o parte, să vadă dacă mașina a sosit sau nu, ori dacă mai este acolo sau a plecat. Atunci când o zăreau, liniștea stranie din casă devenea și mai apăsătoare. Ce aveau de gând cei din mașină? Vor deschide poarta și vor intra în curte sau nu? Nici cei doi copii preșcolari nu puteau adormi. Mai mic și mai impacientat, băiatul se apropia și el tiptil de fereastră și, cu vederea mai limpede și pătrunzătoare, avea uneori șansa să anunțe în șoaptă că, printre scândurile gardului, nu se mai zărește niciun automobil negru, ca un gândac uriaș. Oare când a plecat și cum a reușit să nu producă niciun pic de zgomot? Povestea, cu momentele ei dramatice, ca orice poveste, se încheia fericit, și copiii puteau să adoarmă liniștiți, pe când mama lor, doamna învățătoare, le murmura cu vocea ei atât de dulce, ca în orice noapte, *Tatăl nostru*.

Povestea se întâmpla prin anii '50, când se declanșase procesul de colectivizare a agriculturii și când cine putea să fie mai suspectat de cine știe ce întâlniri nocturne „răuvoitoare" decât domnul învățător, care se ridicase din rândul consătenilor și era cel mai prețuit și respectat de către ei, dar avea și un dosar acolo unde trebuie și nici nu era membru al unicului partid, autoînsărcinat cu greaua povară a fericirii de clasă?

Ioan N. ROȘCA

S-au întâmplat la Centrul Cultural Pitești

1 aprilie: Dezbaterea interactivă cu tema ”Păsările acvatice de pe lacurile de acumulare ale râului Argeş”, avându-l invitat pe prof. univ. dr. Radu Gava, în cadrul proiectului de dezvoltare personală ”Viaţa merge înainte”, coordonat de poeta Simona Vasilescu. Coordonator: poeta Simona Vasilescu.

2 aprilie : Dezbaterea interactivă cu tema ”Cunoaşte-te!”, în cadrul proiectului de dezvoltare personală sub genericul ”Personalitatea de la A la Z ”. Coordonator: psiholog-clinician Camelia Dragomirescu.

3 aprilie: Lansarea cărţii de memorii ”Pecetea Memoriei. Ziua când tata a devenit nemuritor”, de Maria Stoica. Coordonator: prof. univ. dr. ing. Ilie Popa, preşedintele Fundaţiei Culturale Memoria – Filiala Piteşti.

4 aprilie: Colocviul cu tema ”Venerabilul Losang Tendar - Un olandez în Căutarea Fericirii”, în cadrul proiectului cultural-educativ ”Spiritualitatea tibetană”. Coordonator: Alexandra Grigorescu, reprezentant al Grupului de Studiu Budist ”Tara Albă” al Fundaţiei pentru Păstrarea Tradiţiei Mahayana.

16 aprilie: Vernisajul expoziţiei de icoane sub genericul „Ne rugăm Ţie, Doamne” , de Elena Zavulovici. Invitat preotul Florian Tudor de la Catedrala ”Sf. Gheorghe”. Coordonator: profesoara de arte plastice Elena Zavulovici.

17 aprilie: Întâlnire cu Ştefan Vasile, maestru al sportului**,** ex-preşedinte al Federaţiei Române de Automobilism Sportiv, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul ”Faţă în faţă cu eroii din cărţi”. Coordonator: redactorul-şef al revistei literare ”Cuvântul Argeşean”, scriitorul Nicolae Cosmescu.

18 aprilie: Recital din lirica religioasă cu tema ”Via Dolorosa”, în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul ”Confluenţe literare”, susţinut de membri ai Fundaţiei Literare Liviu Rebreanu, ai Atelierului de Creaţie şi Interpretare al Şcolii Gimnaziale Nicolae Simonide şi de invitaţii lor. Coordonator: poeta Allora Albulescu, preşedintele Fundaţiei Literare Liviu Rebreanu.

22 aprilie: Lansarea cărţii „Conversaţii cu Sinele. Dumnezeu, Conştiinţa & Existenţa Revelate”, de Graţiela Roşu. Dezbaterea interactivă cu tema ”Autocunoaşterea”. Coordonator: poeta Denisa Popescu.

23 aprilie: Colocviul cu tema ”Ţapi ispăşitori sau o istorie a necesităţii”, în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul ”Istorie şi istorii cu Marin Toma”. Coordonator: lector univ. dr. Marin Toma, redactorul-şef al revistei-document Restituiri Piteşti.

24 aprilie: Clubul literar-artistic ”Mona Vâlceanu”. Program artistic realizat de elevi ai Şcolii Gimnaziale nr. 19 Piteşti. oordonator: scriitoarea Mona Vâlceanu. Spectacol muzical-literar-artistic în scop caritabil susţinut de Trupa de Teatru Robertto. Coordonator: artistul Robert Chelmuş.

APARIŢII EDITORIALE: Revista lunară de literatură *Cafeneaua literară* (nr. 4/2019), Revista lunară de cultură *Argeş* (nr. 4/2019), Publicaţia lunară *Informaţia Piteştenilor*.

Simfonia Lalelelor, Ediția a 42-a

12-16 aprilie: Concurs de Fotografie, sub genericul “Simfonia Lalelelor în Imagini”. Coordonator: Carmen Elena Salub.

12 aprilie: Spectacol muzical-artistic susţinut de copii şi tineri care urmează cursurile de chitară, actorie, balet şi gimnastică, dans sportiv şi de societate din cadrul Centrului Cultural Piteşti. Coordonator: cantautorul Tiberiu Hărăguş.

13 aprilie: Spectacol de folclor sub egida Simfoniei Lalelelor 2019, susţinut de Claudia Şerbănescu, George Popescu, Diandra Popaiacu, Alin Gabriel Matei, Rodica Oprican, Violeta Dincă, Grupul Vocal Zavaidoc, Marcela Fota, Ileana Lăceanu**.** Coordonator: profesorul de canto popular Valentin Grigorescu.

Recital de muzică pop susţinut de Georgiana Costache, Ştefania Costache, Cezar Ion Mircea, Andrei Bulf (chitară). Coordonator: cantautorul Tiberiu Hărăguş.

14 aprilie: Spectacol muzical susţinut de Grupul Folk P620 şi Ansamblul Folcloric de Copii Zavaidoc. Coordonatori: cantautorul Tiberiu Hărăguş şi profesorul de canto popular Valentin Grigorescu.

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Piteşti
sub egida
Consiliului Local Piteşti şi a
Primăriei municipiului Piteşti

Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Redactori:
Lucian COSTACHE
Ion PANTILIE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU
Corespondenţi:
Elisabeta BOŢAN (Spania)

Culegere:
Ioana NACIU

Corectură:
Lucian PÂRVULESCU

Tehnoredactare:
Simona FUSARU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1,
sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013,
Piteşti
Tel./fax: 0248/216348

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256,
Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra conţinutului textelor revine autorilor, conform legii.
Autorii pot avea şi alte opinii decât ale redacţiei.

Manuscrisele primite la redacţie nu se înapoiază.

Tiparul executat la
S.C. Tiparg S.A.,
tel.: 0248/221.348,
e-mail: office@tiparg.ro.

Revista nu publică decât texte originale, deci care nu au mai apărut în alte publicații.

Întâlnirea conducerii USR cu membrii Filialei Pitești, în care nu s-a rezolvat nimic...

Joi, 21 martie, Filiala Pitești a USR și Centrul Cultural Pitești au organizat la sediul Centrului o întâlnire între conducerea USR și membrii Filialei Pitești a USR, urmată de un recital de poezie, pentru a sărbători astfel Ziua Mondială a Poeziei.

Conducerea USR, reprezentată de Nicolae Manolescu, președinte, Gabriel Chifu, vicepreședinte, Sorin Lavric, Daniel-Cristea Enache (director de imagine), s-a întâlnit într-o „vizită de lucru", pentru prima oară, cu membrii Filialei Pitești ai USR. Și pentru că întâlnirea a fost inițiată de conducerea USR, cei aproximativ 45 de scriitori a Filialei Pitești prezenți au aflat și care este motivul convocării lor.

1. „Am vrut să știm că existați și că noi existăm. Așteptăm să ne puneți întrebări", a spus **Nicolae Manolescu**.

2. „Ne-am dorit ca aceste întâlniri să fie *colegiale și normale*, iar la ele să răspundem întrebărilor pe care le aveți. Vă așteptăm ca dv. să generați proiecte culturale, care să afirme literatura", a menționat, mai la obiect, **Gabriel Chifu**.

3. „Suntem 2.609 scriitori în USR. Trebuie să atrageți scriitorii tineri în USR. Trebuie să mediatizați premiile pe care le dați, activitățile și proiectele dv. culturale. Ne puteți trimite fotografii, ca să mediatizăm și noi evenimentele dv. culturale pe site-ul Uniunii", a adăugat **Daniel Cristea-Enache**.

„Uniunea Scriitorilor este făcută din găști, ea nu este o familie!"

După această deschidere, care a durat o oră și treizeci de minute, au urmat întrebările puse de I.P.S. Calinic Argeșeanul, Rodica Lăzărescu și Florian Silișteanu.

I.P.S. Calinic a întrebat „cine decide ce cărți merită să fie traduse?" Ar fi fost interesant să știm și cine decide premiile și componența listelor celor invitați la turnirurile literare și excursiile în străinătate...

Florian Silișteanu s-a arătat și el nedumerit de câteva lucruri: „Revistele culturale ale uniunii au devenit o proprietate unde nu se mai poate ajunge! Permiteți-ne să fim mai vocali! Uniunea Scriitorilor este făcută din găști, ea nu este o familie!"

Firește, nimeni nu au primit niciun răspuns. Ca dovadă că suntem o familie...

Apoi, conducătorul „dezbaterii" a anunțat închiderea întâlnirii, pe motiv că *board*-ul Uniunii trebuia să ajungă, repede, la Filiala USR din Craiova. Problemele de la Pitești fuseseră rezolvate!

Întrebările mele

Pentru că la marea întâlnire nu a mai fost timp, voi pune acum întrebările...

1. Filiala noastră nu are de aproape un an un site cu CV-urile actualizate ale scriitorilor filialei, așa cum am avut cu câțiva ani mai înainte. Cine este răspunzător de închiderea vechiului site și ce motiv a avut să îl închidă? Există vreo dispoziție de la „centru" în acest sens?

2. Filiala noastră este, din cele 15 filiale ale USR, singura care nu a mai acordat de patru ani premii pentru cărțile membrilor ei, așa cum fac toate celelalte filiale. Cine a hotărât sistarea premierilor? Este ordin de la București, sau este inițiativa conducerii locale? Și care este motivul? Nu este datoria conducerii filialei să acorde anual premii? Nu intră acest fapt în regulamentul ei de funcționare?

3. Conducerea Filialei Pitești ar trebui să facă publică lista scriitorilor pe care ea îi alege să participe la manifestările literare ale Uniunii, însă înainte, iar nu după consumarea evenimentelor în cauză. Dar la noi aceste lucruri sunt secrete, comunicarea dintre cei „de sus" și cei „de jos" nu există. Probabil că din cauza acestei proaste

comunicări, doi scriitori, Călin Vlasie și Dumitru Augustin Doman și-au și dat demisia din Filiala Pitești și s-au mutat la alte filiale mai cooperante.

Deocamdată atât. La încheierea dezbaterilor cineva m-a întrebat de ce ne-am întâlnit, de fapt, dacă tot nu a fost vreme de mai multe întrebări și nu s-a rezolvat nimic? Firește, ne-am întâlnit degeaba, unii prefăcându-se că îi interesează ce avem de spus... Altfel, între cei de la centru și scriitorii din teritoriu toate punțile sunt tăiate. Și tot așa, an de an. Câți dintre cei 61 de membri ai filialei au fost invitați să participe la acțiunile organizate de USR? Pentru că nu îndrăznesc să spun, vai!, că „Uniunea Scriitorilor este făcută din găști" și că „ea nu este o familie".

Virgil DIACONU

21 martie 2019, de *Ziua Mondială a Poeziei*